

Kalamarkkinakatsaus 2016

Jari Setälä, Jari Niukko ja Kaija Saarni
Luonnonvarakeskus (Luke)
2017

Rahoitus

Kalamarkkinakatsauksen laatiminen on osittain rahoitettu Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) avustuksella. Katsaus tuottaa tietoa EMKR:n Suomen toimintaohjelman arviointia ja ennakointia varten

Sisältö

Maailmanmarkkinat (s. 4-9) ➡

Kala tyydyttää kasvavaa valkuaisainetarvetta
Vesiviljely nopeimmin kasvavaa elintarviketuotantoa
Kalan tuotannon ja kulutuksen kasvu jatkuu
Kalatuotteiden arvon odotetaan nousevan
Kansainvälisen kaupan luonne muuttumassa
Venäjä kasvattaa kalantuotantoa

Lohimarkkinat (s.10-17) ➡

Lohimarkkinat pääosin Euroopassa
Lohen hinta määräytyy maailmanmarkkinoilla
Lohen korkea hinta söi kilpailukykyä
Kirjolohekin hinta nousi
Luonnonolot ja säädökset rajoittavat lohituotantoa
Uusi teknologia avuksi

Kalajauho- ja kalaöljymarkkinat(s.18-20) ➡

El Nino heikkenee ja kalajauhon hinta laskee
Kiina on suurin kalanjauhon ostaja

Euroopan markkinat (s. 21-23) ➡

EU:n kauppapöytä miinuksella
Norjan vienti EU:hun kasvaa

Kotimarkkinat

Tuontikala (s. 24-30) ➡

Suomen kalamarkkinoiden muuttunut kehitys
Kalan tuonnin arvo nousi vuonna 2016
Tonnikalan tuonti väheni
Kalatuotteiden tuonti Puolasta jatkoi kasvua
Pakastefileiden tuonti supistui
Rehujen raaka-aineita Pohjoismaista

Kotimaiset kalat (s. 31-37) ➡

Kotimaisen viljelytuotannon arvo nousi
Kirjolohe vieni vetää
Suurin osa merisaaliista silakkaa
Silakkaa viedää tuoreena Tanskaan ja pakastettuna Itä-Eurooppaan
Rannikon luonnonkalasaalis väheni edelleen
Luonnonkalojen tuottajahinnat nousivat

Suomen elintarvikemarkkinat (s. 38-40) ➡

Kalan kilpailukyky elintarvikemarkkinoilla väheni
Päivittäistavara-kauppa piristymässä

Paneelirytysten näkemyksiä (s. 41-54) ➡

Kalayrityksiltä ajankohtaista tietoa
Kalamarkkinavuosi 2016 pähkinänkuoressa
Lohen tuonti väheni, mutta arvo nousi
Tarjonnan niukkuus nostaa lohen hintaa
Kirjolohe hinta seurannut lohen hintaa
Lohen asema kampanjatuotteena horjui
Kirjolohikampanjatkin jäivät pois
Raaka-ainepöytä vaikeuttaa kalanjalostusta
Vähittäiskaupan suhtautuminen kalaan muutoksessa?
Kotimaisten luonnonkalojen markkinat vakaat
Tuonnilla täydennetään tarjontaa
Sivuvirtojen hyödyntäminen tehostunut
Säännökset jäljitettävyydestä vaikea toteuttaa

Lähteet (s. 55) ➡

Lisätietoa (s.56) ➡

Maailmanmarkkinat

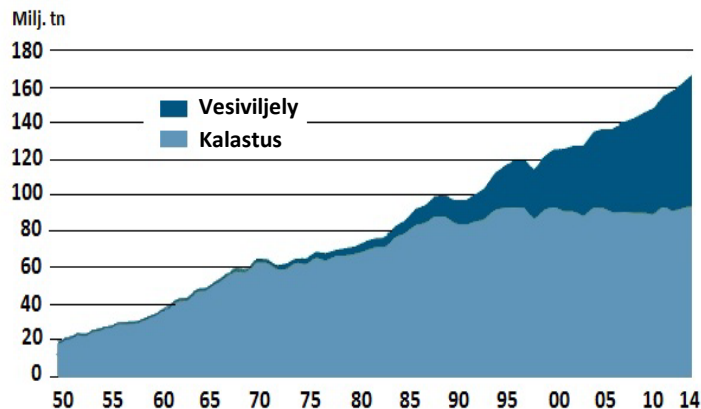
Kala tyydyttää kasvavaa valkuaisstarvetta

Maailman väestön ennustetaan kasvavan 9,7 miljardiin ihmiseen vuoteen 2050 mennessä. Väkimäärä kasvaa erityisesti kehittyvissä maissa. Nykyisellä kulutuksella maailman valkuaisen tarve kasvaa noin 40 %.

Kalan tarjonta on jo vuosia tyydyttänyt valkuaisen kasvavaa tarvetta. Kalan tuotanto on viimeisen 50 vuoden aikana kasvanut kaksi kertaa nopeammin kuin väestö. Kalan kulutus jatkaa kasvuaan, koska kehittyvien maiden väestön tulojen kasvu kohdistaa kulutusta eläinvalkuaisiin. Ruokavalion monipuolistuminen, kaupungistuminen ja jakelukanavien kehittyminen lisää kalatuotteiden kysyntää. Terveellisen ja kestävästi tuotetun ruoan arvostus nousee. Kalan kysyntä kasvaa, koska sitä voidaan tuottaa talouden ja ympäristön kannalta tehokkaasti ja se sopii muutoinkin hyvin nykyaikaisen kuluttajan vaatimuksiin.

Luonnonkalan pyyntiä ei enää voida nykyisestä lisätä, koska useimmat kalakannat ovat jo täydessä käytössä. Vesiviljely- ja rehuteknologioiden kehittyminen on jo pitkään mahdollistanut kalantuotannon lisäämisen muuttuvan maailman tarpeisiin. Vesiviljelyssä sisävesien kasvumahdollisuudet on jo pitkälle hyödynnetty, mutta merellä on edelleen runsaasti tilaa valkuaisuotannon kasvuun. Uuden sukupolven kasvatusteknologioita kehitetään niin avomerelle kuin markkinoiden tuntumaan kaupunkiolosuhteisiin.

Maailman kalan tuotannon kehitys vuosina 1950-2014

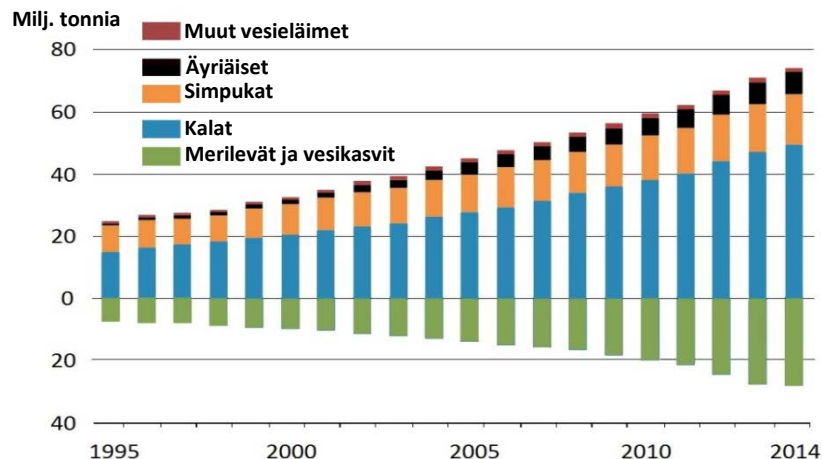

Lohenkasvatuksen ja muun lihan tuotannon tehokkuuslukuja

Ominaisuus	Yksikkö	Lohi	Broileri	Sika	Nauta
Rehutehokkuus	Kg ruhoa/Kg rehua	1,1	2,2	3	4-10
	Kg lihaa/100 kg rehua	61	21	17	4-10
Saanto	Kg lihaa/Kg ruho	68 %	46 %	52 %	41 %
Proteiinitehokkuus	Kg prot. liha/Kg prot. rehu	31 %	21 %	18 %	15 %
Energiatehokkuus	Kg E liha/Kg E rehu	23 %	10 %	14 %	27 %
Hiilijalanjälki	Kg CO ₂ /kg lihaa	2,9	2,7	5,9	30
Veden kulutus	l/kg lihaa	2 000	4 300	6 000	15 400

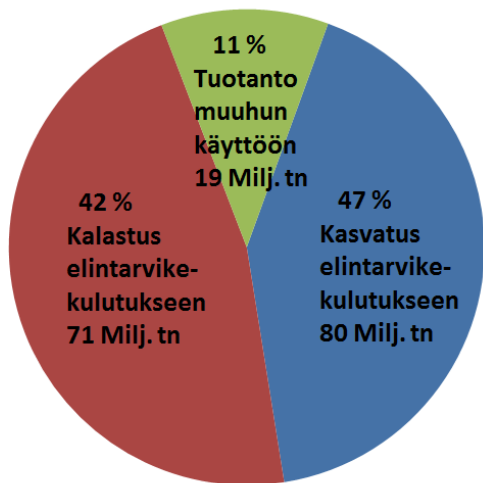
Vesiviljely nopeimmin kasvavaa elintarviketuotantoa

Maailman vesiviljelytuotannon kehitys 1995- 2014

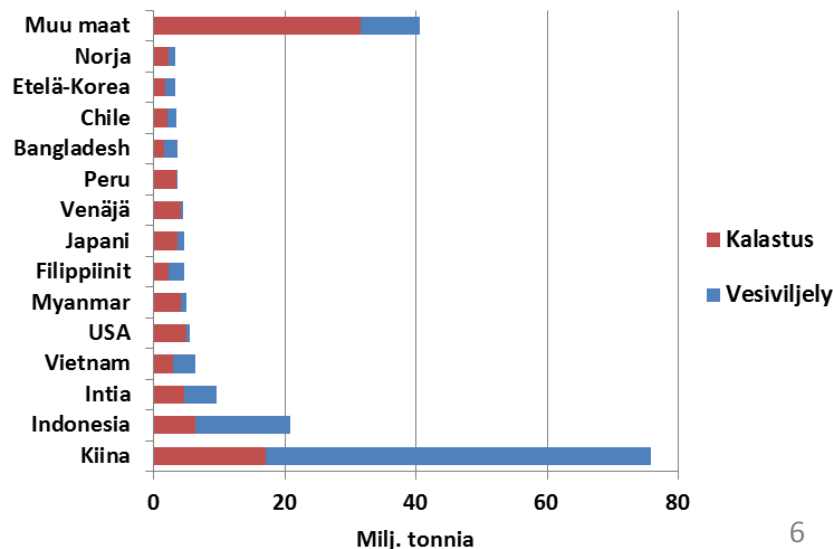

Kalaa, äyriäisiä ja nilviäisiä tuotettiin maailmassa yhteensä noin 170 miljoonaa tonnia vuonna 2016 . Tästä runsas 91 miljoonaa tonnia (54%) oli kalastettua. Yhä suurempi osa saaliista käytetään ruoaksi ja tuotannon sivuvirrat hyödynnetään entistä tehokkaammin. Vesiviljelyn tuotanto oli runsas 80 miljoonaa tonnia. Kalat, simpukat ja äyriäiset käytetään pääosin ihmisravinnoksi. Merilevän viljely yleistyy ja vesiviljelyn muukin kasvu jatkuu. Kasvu on nopeinta Aasiassa. Kiina on selvästi merkittävin tuottaja niin kalastuksessa kuin vesiviljelyssä.

Maailman tuotannon käyttö vuonna 2016

Tuotanto maittain vuonna 2014

Kalan tuotannon ja kulutuksen kasvu jatkuu

Kehitysarvio vuosista 2013-2015 vuoteen 2025

Saaliit kasvavat yhden prosentin

- **Kalakantojen säätely kiristyy**
- **Saaliit hyödynnetään tehokkaammin**
 - Saaliin poisheitto vähenee
 - Isompi osa saaliista menee ihmisravinnoksi
 - 84 % käytetään ihmisravinnoksi 2025
 - Sivuvirtojen hyödynnetään tehokkaammin
 - Kalajauhon määrä kasvaa 15 %, mutta 96% kasvusta saadaan sivuvirroista
 - 2025 jo 38 % kalajauhosta sivuvirroista

Kalan kulutus kasvaa 8 %

- **Nopein kasvu kehittyvissä maissa (keskiarvo 9,7%)**
- **Kehittyneissä maissa kulutus kasvaa hitaasti, pysyy vakaana tai laskee hieman (keskiarvo 3,1%)**
- **Kulutuksen vuotuinen kasvuvauhti 0,8 %**
- **Keskikulutus 21,8 kg/hlö/v 2025**

Viljelytuotanto kasvaa 39 %

- **Vesiviljely ohitti elintarviketuotannossa kalastuksen 2014 > 2025 vesiviljelystä 57%**
- **Suurin kasvu Aasiassa**
- **Tuotannon vuotuinen kasvuvauhti hidastuu 3 %:iin (2005/2015 oli 5,4 %)**
 - Tilan puute makeassa vedessä
 - Tuotantokustannusten nousu
 - Säätelyn haasteet

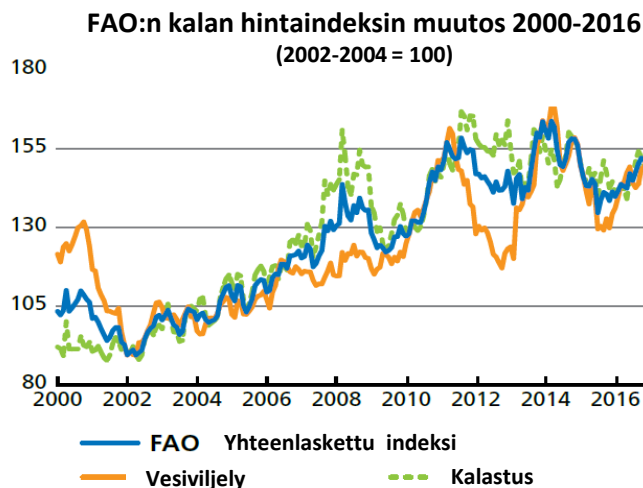

Kalatuotteiden arvon odotetaan nousevan

Kehitysarvio vuosista 2013-2015 vuoteen 2025

Kalan reaali hinnat laskevat

- **Kalan hinnat olivat poikkeuksellisen korkeat 2013-2015**
 - Tämän jälkeen hinnat laskeneet ja reaalihintojen¹⁾ ennakoitaan jäävän vertailutasoa alemmaksi vielä 2025
- **Kalastetun elintarvikekalan reaalin keskihinta laskee 13 % ja kalajauhon 30 % ja kalaöljyn 21 %**
- **Kasvatetun kalan reaali hinta laskee 17 %**

Kauppan kansainvälistyminen jatkuu

- **Elintarvikekalan ulkomaankauppa kasvaa 18 %**
- **Kauppan vuotuinen kasvuvauhti hidastuu 1,9 %:iin (2006/2015 oli 2,3%)**
 - Kalan tuotannon kasvun hidastuminen
 - Kotimaisen kysynnän vahvistuminen kalan vientimaissa
 - Sekä kehittyneiden että kehittyvien maiden kalan tuonti kasvaa
 - Kehittyvien maiden asema maailman kalakaupassa vahvistuu

Kansainvälisen kalakaupan luonne muuttumassa

Kansainvälisen kalakaupan määrä ja arvo nousivat vuodesta 2015. Kaupan kasvun ennakoidaan kuitenkin taantuvan vuonna 2017, vaikka kalantuotanto ja kulutus edelleen kasvavat. Tämä muutos johtuu kehittyvien maiden kuluttajien vaurastumisesta. Kehittyvissä maissa tuotettua kalaa viedään vähemmän, koska sitä kulutetaan enemmän omilla markkinoilla.

Kalan hinnan uskotaan pitkällä aikavälillä vahvistuvan, koska tarjonta ei riitä tyydyttämään kehittyvien maiden kysynnän kasvua. Myös Yhdysvalloissa ja EU:ssa kysyntä säilyy vahvana. Kiinan laajeneva ja vaurastuva keskiluokka tulee lähitulevaisuudessa kuluttamaan yhä arvokkaampia kalatuotteita, kuten lohikaloja ja katkarapuja. Kilpailu eurooppalaisten ja yhdysvaltalaisien kuluttajien kanssa tiukkenee.

Maailman kalakauppa	Miljoonaa tonnia			
	2015	2016	2017 (enn.)	muutos 2017-2016
Kalan tuotanto (milj. tonnia)	169,2	170,3	172,2	1,1 %
Kalan saalis	92,6	90,8	91,2	0,4 %
Vesiviljely	76,6	79,5	82,5	3,8 %
Kalakaupan arvo (USD mrd.)	133,0	142,7	141,0	-1,1 %
Kaupan volyymi	59,4	60,4	60,2	-0,3 %
Kokonaiskulutus	169,2	170,3	172,2	1,1 %
Ruuan kulutus	148,8	150,9	152,5	1,1 %
Rehun kulutus	15,1	14,3	14,7	2,8 %
Muu käyttö	5,2	5,1	5,0	-2,0 %
Kalan kulutus ihmisravinnoksi (kg/vuosi)	20,3	20,4	20,4	0,1 %
Kalastuksessa tuotettu kala	9,9	9,6	9,6	-0,8 %
Vesiviljelyssä tuotettu kala	10,5	10,7	11,0	2,6 %

Venäjä kasvattaa kalantuotantoa

EU:n ja muiden kansainvälisten toimijoiden asettamien kauppapakotteiden ja Venäjän tuontikieltojen jälkeen kalan kulutus on Venäjällä laskenut lähes 15 %. Maan sisällä on suuria kulutuseroja, eniten kalaa kulutetaan Kaukoidässä, Tyynenmeren rannikolla. Moskovassa kalan kulutus on 30 kiloa ja Pietarissa 18 kiloa henkeä kohden. Eniten syödään silliä, sairaa, lohta ja seitiä. Pakasteiden osuus on yli 60 %.

Venäjä on merkittävä kalastusvaltio. Vuonna 2016 saalis kasvoi 5 % noin 4,7 miljoonaan tonniin. Lähes 40 % saaliista on Kaukoidän merialueilta pyydettyä Alaskanseitä. Vesiviljely on viime vuoden nopeasta kasvusta huolimatta vielä vähäistä. Vuonna 2016 se kasvoi 13 % 174 000 tonniin. Makeassa vedessä viljeltävät karpikalat viljellään yli 100 000 tonnia. Lohikalojen viljely on kasvamassa Norjan tuontipakotteiden jälkeen. Lohikalojen kysyntä on tyydytetty paikallisella tuotannolla ja Luoteis-Venäjällä tuotettiin 40 000 tonnia lohta ja kirjolohta.

Kala-alan kehittämiseksi Venäjä on julkaissut suunnitelman, jonka tavoitteena on ratkaista alan ongelmia, joita ovat mm. huonokuntoiset kalastusalueet ja –satamat, riittämätön jalostuskapasiteetti, jakelun ja varastoinnin puute, emo- ja poikaskalojen riittämättömyys ja kalliin tuontirehyn korkea osuus.

Lohimarkkinat

Lohimarkkinat pääosin Euroopassa

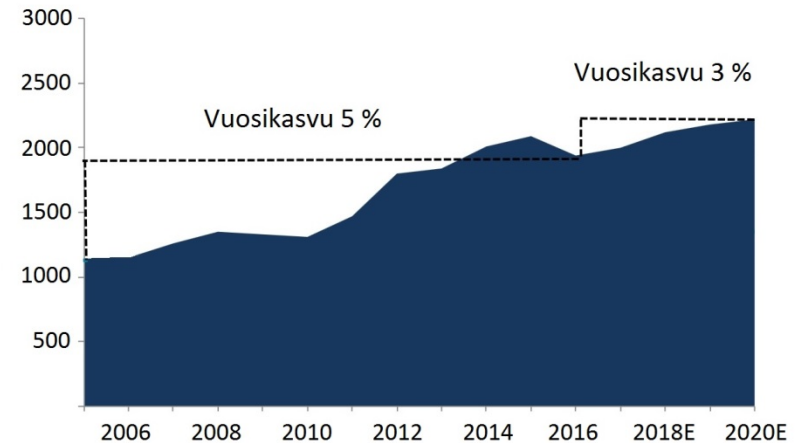
Atlantin lohi on tärkeimpiä kalatuotteita kehittyneissä teollisuusmaissa ja merkittävin kala Suomen markkinoilla. Lohta kasvatetaan noin 2 miljoonaa tonnia vuosittain. Lohen tuotanto on pitkällä aikavälillä kasvanut keskimäärin 8 % vuosittain. Tuotannon kasvu on hidastunut ja ennakoitaan edelleen hidastuvan, koska sopivista kasvatuspaikoista on pulaa. Norja tuottaa yli puolet ja Chile vajaan neljänneksen kokonaismäärästä. Muut tuottajat ovat Pohjois-Amerikassa tai Euroopassa. Tuotanto on keskittynyt, kun isot yritykset ovat ostaneet pienempiä. Lohen päämarkkinat ovat EU:ssa ja Pohjois-Amerikassa. Lohen kulutus kasvaa nopeasti myös kehittyvissä maissa. Venäjän kysyntä on vähentynyt maan taloustilanteen ja tuontikieltojen vuoksi.

Atlantin lohen neljän suurimman tuottajan tuotanto vuonna 2016

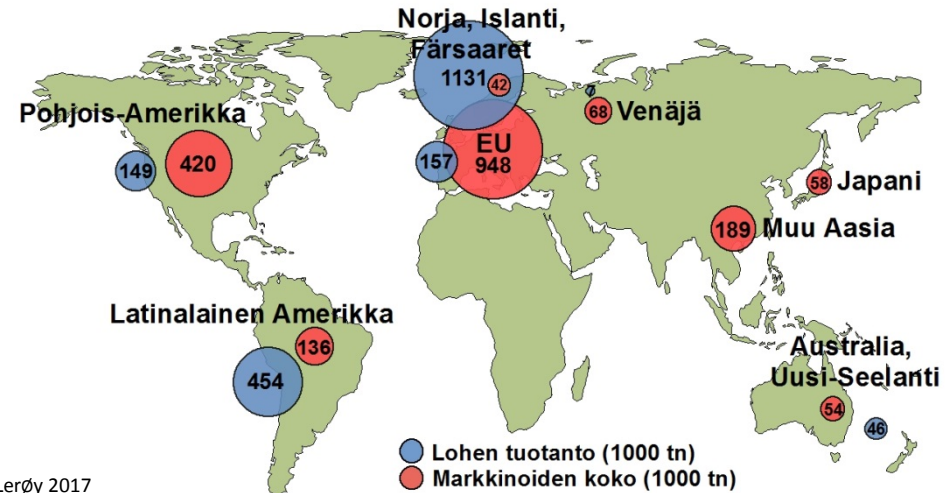
4 suurinta lohen kasvattajaa	Lohen tuotanto (1000 tn, perattu paino)	%
Marine harvest	381	20 %
Mitsubishi	121	6 %
Salmar	116	6 %
Lerøy Seafood	115	6 %
YHTEENSÄ	732	38 %
Kokonaistuotanto	1949	100 %

Lähteet: Marine Harvest Salmon Farming Industry Handbook 2017, Marine Harvest annual report 2016, Lerøy 2017

Atlantin lohen kokonaistuotannon kehitys

Atlantin lohen tuotanto- ja markkina-alueet vuonna 2016

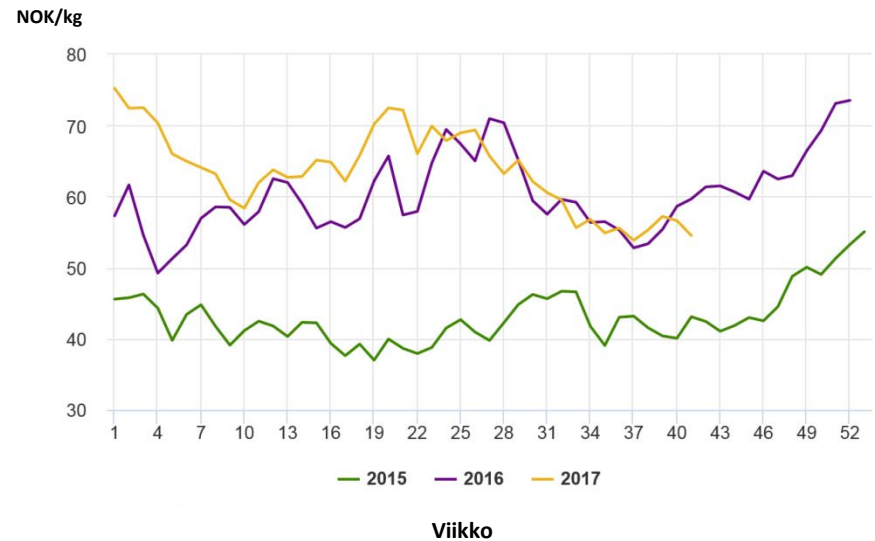
Lohen hinta määrytyy maailmanmarkkinoilla

Lohimarkkinoille on ollut tyypillistä, että tarjonnan muutokset vaikuttavat paljon hintoihin. Viime vuosina lohen kysyntä on kasvanut tarjontaa nopeammin, minkä vuoksi hinnat ovat pysyneet kohtuullisen korkeina. Vuoden 2015 hinnat olivat lähes koko vuoden vakaat, kunnes vuoden lopulla kääntyivät nousuun. Vuonna 2016 hinnat olivat edellisvuottakin korkeammat, koska lohen tarjonta väheni Chilen leväongelmien vuoksi. Myös Norjan tuotanto väheni. Vuoden lopulla hinnat nousivat ennätystasolle ja pysyivät vielä vuoden 2017 alussakin poikkeuksellisen korkeina. Lohen hinnat ovat ennakoitusti syksyllä laskeneet.

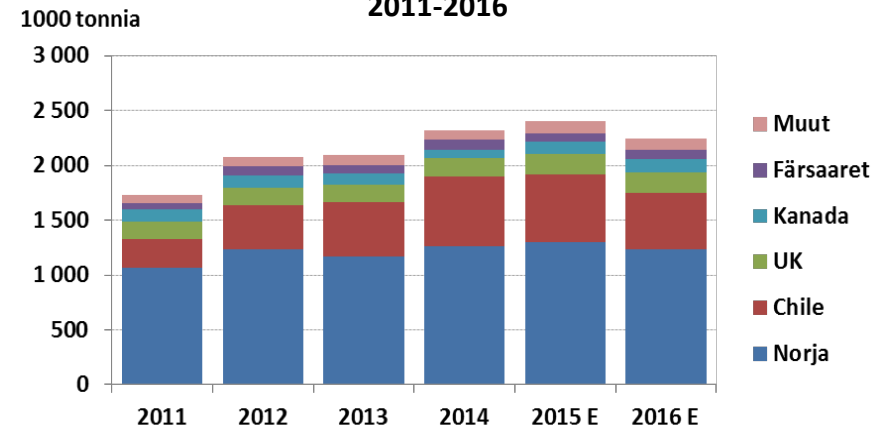
Kalan tuotanto-olosuhteet (meriveden lämpö, kalataudit, poikastilanne, biomassarajoitteet) vaikuttavat tarjonnan määrään. Myös kalanlaatu, tuotannon keskittyminen, rehun hinnat, ostosopimukset, valuuttakurssit ja kauppapolitiikka vaikuttavat lohen hinnanmuodostukseen. Maailmanmarkkinoiden muutokset heijastuvat nopeasti kaikille markkina-alueille.

Chilen vienti supistui vähentyneen tuotannon vuoksi. Ainoastaan vienti Kiinaan kasvoi vuonna 2016. Chile ja Norja kilpailevat osittain samoilla markkinoilla, koska Norjan vienti USA:n on kasvanut. Tuoretta Norjan lohta viedään ilmarahtina Atlantin yli ja Chilestä tuodaan pakastettuja lohifileetä Euroopan Horeca-sektorille.

Norjalaisen tuoreen lohen vientihinnan kehitys 2015-2017

Atlantin lohen kokonaistuotannon kehitys 2011-2016

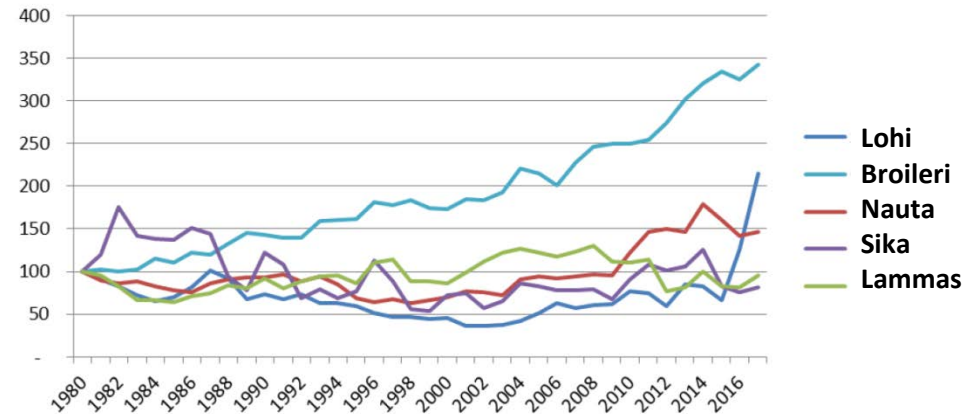
Lohen korkea hinta söi kilpailukykyä

Lohen maailman tuotannon kasvu on ainakin toistaiseksi taittunut. Lohen hinta suhteessa muihin elintarvikkeisiin laski pitkään, mutta nyt lohen poikkeuksellisen korkeaksi noussut hinta heikensi lohen kilpailukykyä ruokamarkkinoilla.

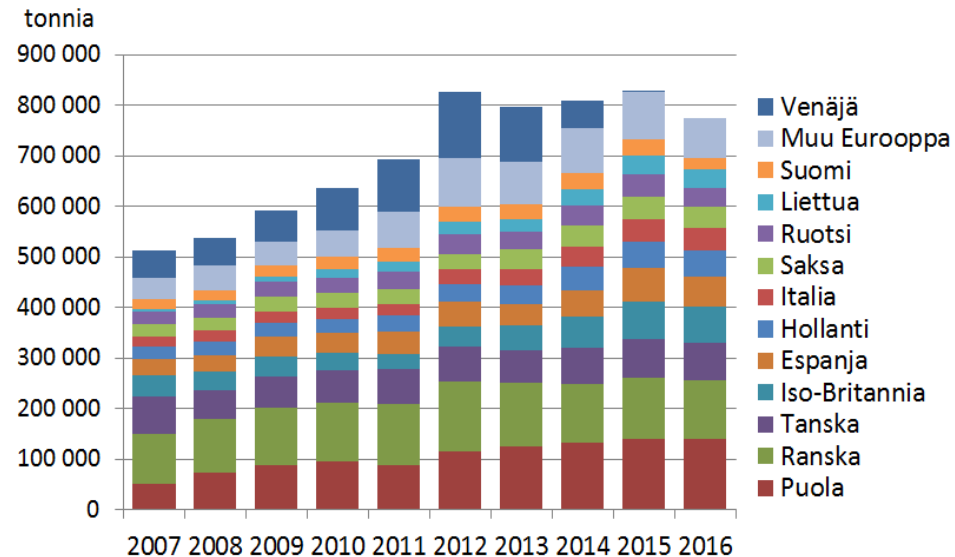
Norjan kruunun kurssi pysyi vuonna 2016 edullisena suhteessa dollariin ja euroon, mikä on osaltaan ylläpiti norjalaisen lohen kilpailukykyä USA:n ja EU:n markkinoilla. Norjalaisten vienti EU:hun kuitenkin väheni vuodesta 2015. Puola on Norjan lohen suurin tuoja, koska siellä jalostetaan lohta EU:n markkinoille. Puolan tuonti jatkoi kasvuaan, mutta muun muassa Ranskan, Espanjan, Ruotsin ja Suomen tuonti väheni.

Kalan ja lihan suhteellinen hintakehitys 1980-2017E

Norjan lohen vienti Eurooppaan

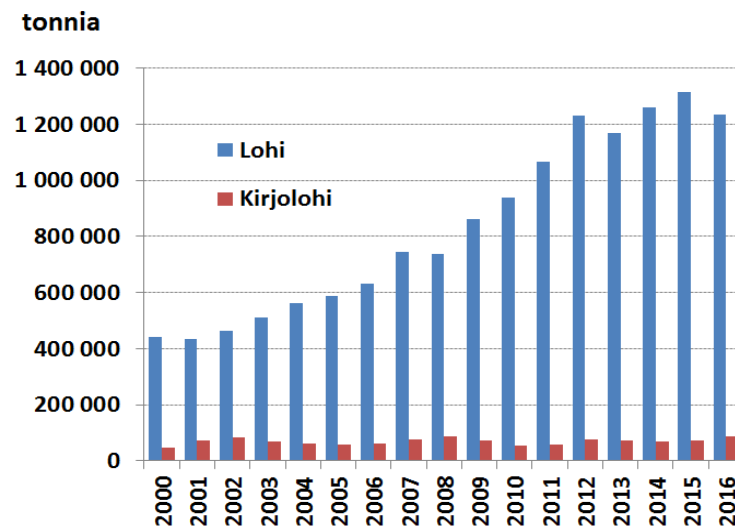
Kirjoloohenkin hinta nousi

Chile oli maailman suurin isokokoisen kirjoloohen tuottaja ennen kalatautien ja ympäristö-ongelmien aiheuttamia vaikeuksia. Viidessä vuodessa tuotanto romahti neljännekseen ja vuonna 2016 Chile tuotti enää 70 miljoonaa kirjolohta. Vaikka Chilen päämarkkina-alueet ovat Pohjois-Amerikassa, tarjonnan väheneminen on nostanut kirjoloohen hintoja maailmanlaajuisesti.

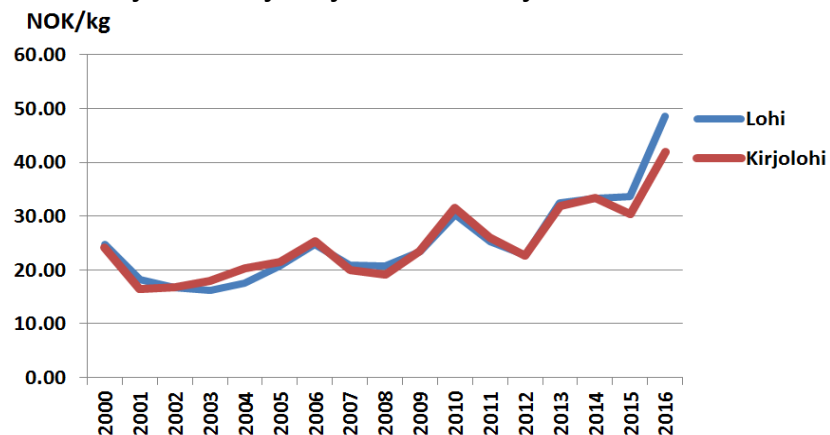
Euroopassa isoa kirjolohta tuotetaan 140 miljoonaa kiloa. Siitä yli puolet tuotetaan Norjassa. Muita merkittäviä tuottajia ovat Suomi, Ranska, Tanska ja Ruotsi, joiden vuosittainen tuotanto on noin 10 miljoonaa kiloa.

Kirjoloohen osuus Norjan lohikalojen tuotannosta oli vuonna 2016 vajaa 7 %, mikä oli hieman korkeampi kuin edellisenä vuotena. Vuonna 2016 Norjan kirjoloohen vientimäärä kasvoi 22 % ja kirjoloohen hinta nousi 38 %. Venäjän tuontikiellon jälkeen Norjan kirjolohelle on avautunut kasvavia markkinoita Valko-Venäjältä, Japanista, Puolasta, USA:sta, Thaimaasta ja Ukrainasta.

Norjan lohen ja kirjoloohen tuotantomäärät 2000-2016

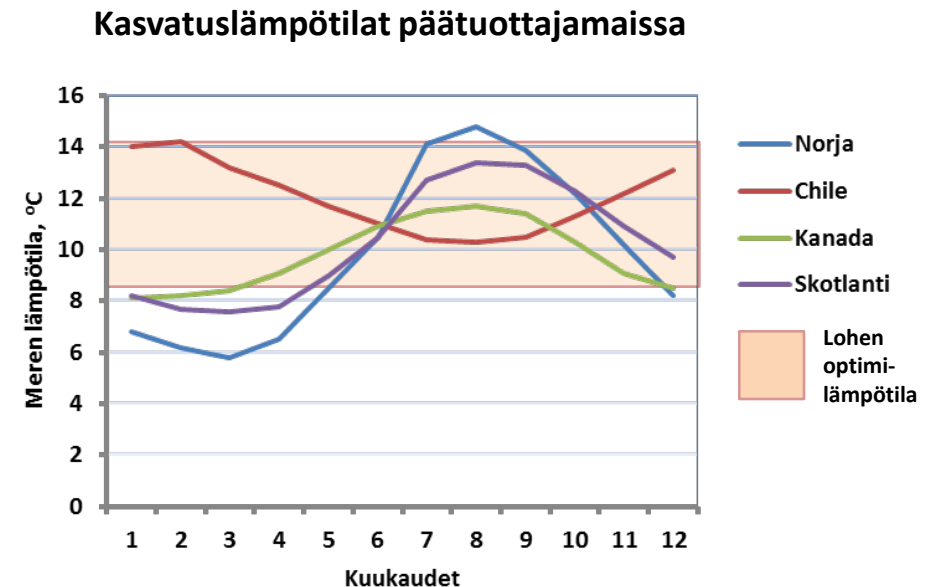
Norjan lohen ja kirjoloohen tuottajahinnat 200-2016

Luonnonolot ja säädökset rajoittavat lohituotantoa

Atlantin lohta voidaan kasvattaa 0 - 20 asteen lämpötiloissa, mutta sen optimilämpötila on 8 - 14 astetta. Kasvatukseen sopivimmat paikat ovat vuonoissa tai rannikolla saariston suojassa. Parhaimmat kasvatusolosuhteet ovat pohjoisilla ja eteläisillä merivyöhykkeille ja tuotanto keskittyy sen vuoksi Pohjois-Eurooppaan, Pohjois-Amerikkaan ja Chileen. Monissa tuottajamaissa hyviä uusia kasvatuspaikkoja on vähän ja useissa nykyisissä paikoissa biologiset tekijät rajoittavat kasvua. Chilessä on lohen kasvuun optimaaliset lämpötilat, mutta samalla myös monille kalataudeille sopivat olosuhteet. Norjassa kalatäit tuottavat yhä suurempia tuotannollisia ja taloudellisia ongelmia.

Tuottajamaat säätelevät monin tavoin kasvatusta. Norjassa Kauppa-, teollisuus- ja kalastusministeriö myöntää kasvatusluvut. Vuonna 2016 Norjan merialueella oli 990 lupaa lohen ja kirjolohen kasvatukseen. Luvan suurin kerralla sallittu biomassa on 780 tonnia, paitsi Tromsön ja Finnmarkin läänissä 945 tonnia. Myös jokaiselle kasvatuspaikalle määritetään suurin sallittu biomassa. Yleensä ne vaihtelevat 2 500 – 4 500 tonnin välillä. Yritykset voivat biomassarajoitteensa huomioiden optimoida tuotantonsa. Luvalla kasvatettu keskimääräinen vuosituotanto on noin 1 200 tonnia.

Uusi teknologia avuksi

Norjassa myönnetään uusia kasvatuslupia harvakseltaan. Vuonna 2014 myönnettiin 45 uutta vihreää lupaa, jotka edellyttävät normaalia ympäristöystävällisempää teknologiaa. Vuonna 2015 avautui tiukoin ehdoin mahdollisuus kasvattaa nykyisten lupien tuotantoa, jos kalatäiden määrä tuotannossa pystytään pitämään alhaisena. Norjan hallitus laittoi hakuun kehityslupia, joiden tarkoitus on kiihdyttää rakennemuutosta uuteen merikasvatusteknologiaan. Kehitysluvat ovat ensimmäiset 15 vuotta ilmaisia ja voidaan sen jälkeen korvausta vastaan muuttaa kaupallisiksi kasvatusluviksi. Toukokuuhun 2017 mennessä oli jätetty sisään yhteensä 56 anomusta uusista kasvatuskonsepteista. Niistä kolme oli hyväksytty ja 11 hylätty.

Vuonna 2017 Norjan hallitus uudisti vesiviljelyä koskevia säännöksiä toimialan kestävän kasvun turvaamiseksi. Rannikko jaettiin 13 tuotantoalueeseen ja alueiden tuotantokapasiteettia voidaan joko kasvattaa tai vähentää kalatäitilanteen mukaan. Tuotantokapasiteettia ei vähennetä ennen vuotta 2019. Jos kasvukriteerit täyttyvät, tuotanto voi maksimissaan kasvaa 6 % joka toinen vuosi. Uudistukset astuvat voimaan syyskuussa 2017.

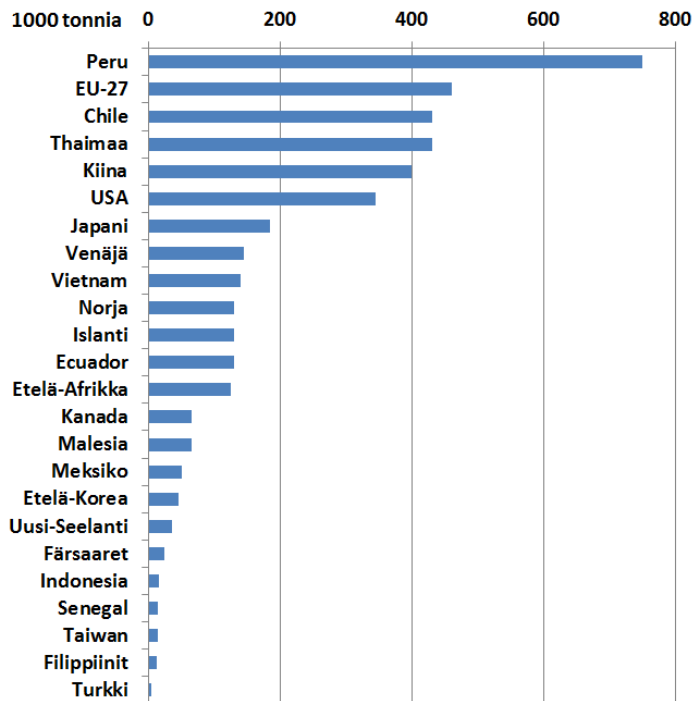

Kalaöljy- ja kalajauhomarkkinat

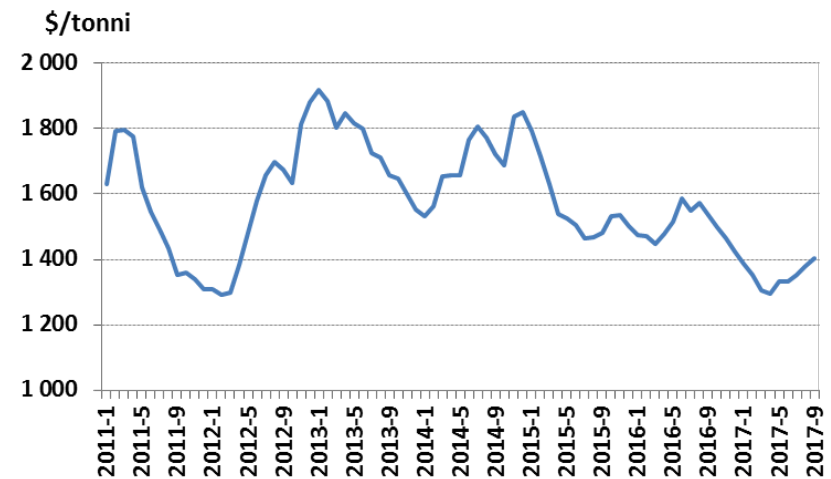
El Nino heikkenee ja kalajauhon hinta laskee

Vuonna 2016 tuotettiin 4,2 miljoonaa tonnia kalajauhoa. Maailman kalansaaliista noin 20 % käytetään kalajauhon ja kalaöljyn tuottamiseen. Runsas neljännes kalajauhon raaka-aineesta on teollisuuden sivuvirtoja. Etelä-Amerikan rannikko on merkittävin tuotantoalue. Alueen saaliit ovat viime vuosina vaihdelleet voimakkaasti El Nino –sääilmion seurauksena. Vuoden 2016 kuluessa alueella esiintynyt El Nino hiipui ja se oli ohi 2017. Alueen kalansaaliilla on osaltaan vaikutusta hintojen kehittymiselle. Pidemmällä aikavälillä hintojen uskotaan vahvistuvan kysynnän lisääntyessä ja tarjonnan pysyessä suhteellisen muuttumattomana. Euroopassa kalajauhoa tuotetaan noin 0,5 miljoonaa tonnia. Tanska, Norja ja Islanti ovat suurimmat tuottajat Euroopassa.

Kalajauhon tuotantomaat 2016

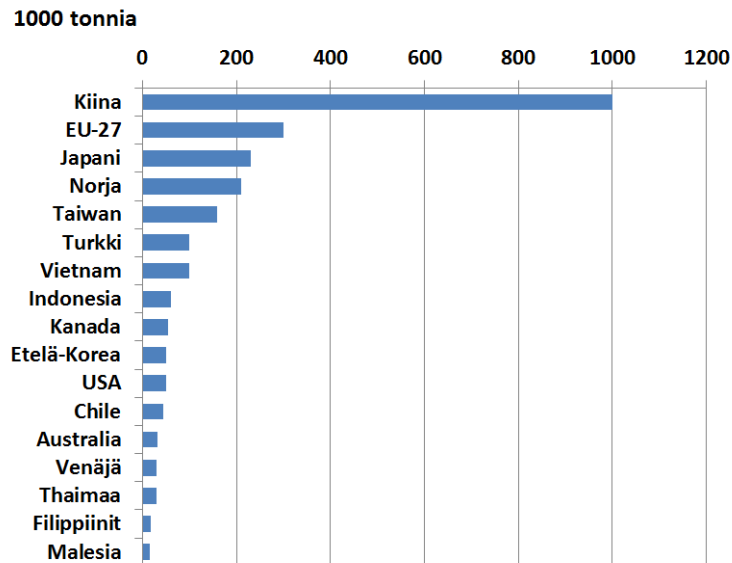
Kalajauhon hintakehitys 2011 – 2017¹

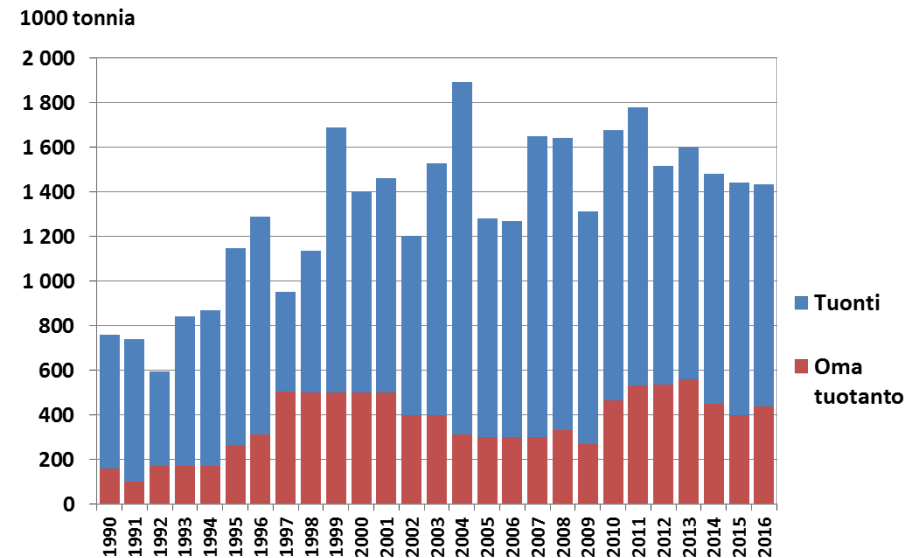
Kiina on suurin kalajauhon ostaja

Kiinan talouden heikkeneminen on vaikuttanut kalajauhon kysyntään. Kalajauhon globaalin kysyntään vaikuttaa myös Kiinan sianlihan ja katkaravun tuotannon kehittyminen. Aiempina vuosina Kiinan kalajauhon tuonti kasvoi selvästi, mutta on viime vuosina ollut laskussa. Vuonna 2016 Kiina osti 40 prosenttia maailman kalajauhotuotannosta ja osuuden arvioidaan olevan noin 35 % vuonna 2023. Kiina tuotti vuonna 2016 itse noin 436 000 tonnia kalajauhoa. Kalajauhon korkea hinta ajaa Kiinaa lisäämään omaa kalajauhon tuotantoaan, jotta se voi tyydyttää vesiviljely- ja sianlihatuotantonsa tarpeita.

Kalajauhon tuonti maittain 2016

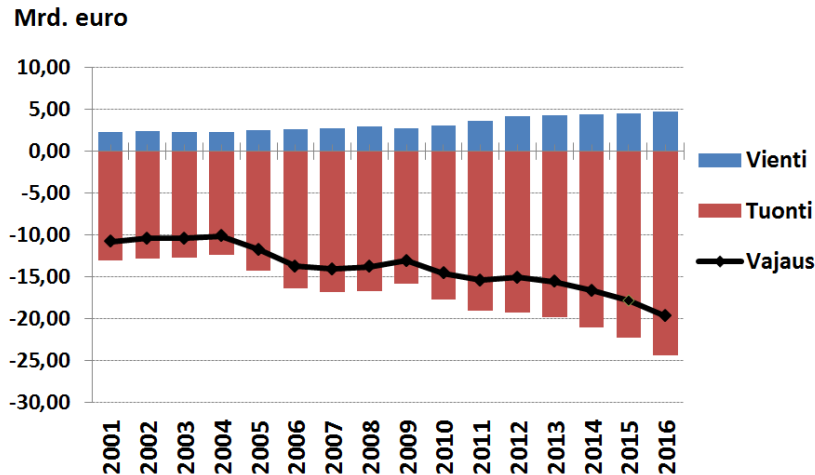
Kiinan kalanjauhon tuotannon ja tuonnin määrät 1990-2016

Euroopan markkinat

EU:n kauppataase miinuksella

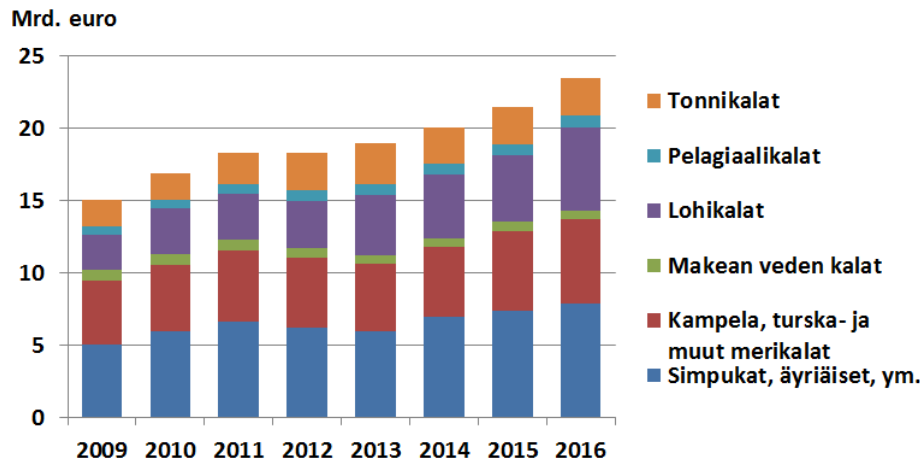
EU:n kauppataaseen kehitys 2001-2016

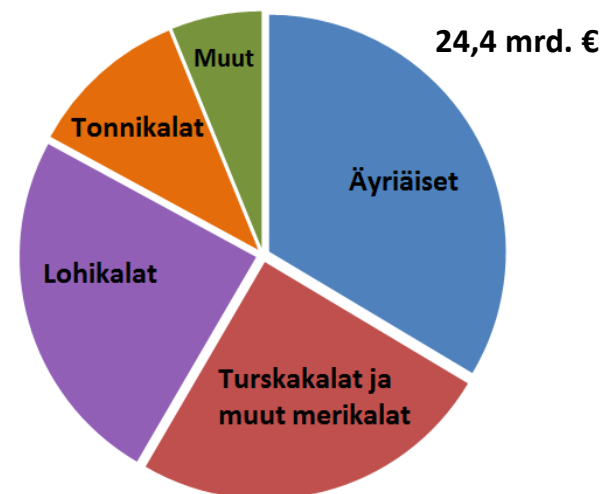
Kalan kysyntä on EU:ssa vahva. Tämä näkyy kalan ulkomaan kaupassa. Tuonti on vuodesta 2010 lähtien kasvanut keskimäärin noin miljardi euroa vuodessa. Kalan tuonnin arvo EU-maihin kasvoi 9 % 24,4 miljardiin euroon. Merkittävä tekijä kasvussa oli lohen hinnan nousu. Kalan kauppataaseen vaje jatkoi edelleen kasvua. Tuodun kalan määrä nousi 3 %.

EU:n tärkein kauppakumppani on Norja, jonka osuus tuonnista on noin neljännes. Seuraavaksi merkittävimmät tuontimaat ovat Kiina, Marokko, Islanti ja Ecuador.

EU:n kalan tuonnin arvo 2009-2016

Tuonnin arvo kalaryhmittäin vuonna 2016

Norjan viennin arvo EU:hun kasvaa

Norjan kalan kokonaistuotanto oli 3,4 miljoonaa tonnia vuonna 2016. Kalanviljelyn osuus oli lähes 40 % kokonaistuotannosta. Kalan saaliit laskivat 12,5 % ja kalanviljelytuotanto 3,8 %. Kalanviljelytuotannon arvo nousi kuitenkin 36 % ja kalastuksen arvo 8 %. Tuotannon kokonaisarvo kohosi näin korkeimmaksi kuin koskaan.

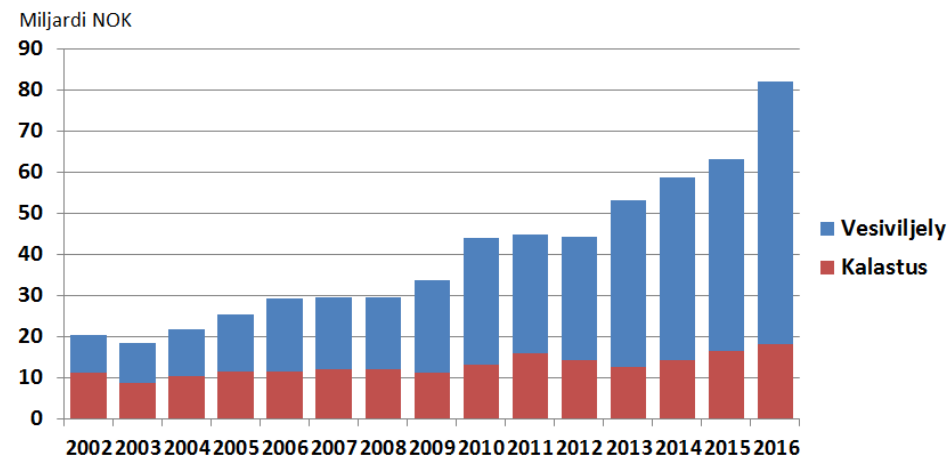
Norjan kalatuotteiden viennin arvo on kasvanut viime vuosina voimakkaasti. Vuonna 2016 viennin arvo lähenteli 10 miljardia euroa ja kasvua oli edellisvuodesta 23 %. Lohikalojen osuus arvosta oli yli 70 %. Turssakalojen arvo oli suunnilleen 1,5 miljardia euroa.

Kaiken kaikkiaan Norja vei vuonna 2016 kalatuotteita 146 maahan. Vuonna 2016 viennistä 67 % meni EU-maihin. Sen kokonaisarvo nousi 23 %, 6,6 miljardiin euroon. Lohen korkea hinta on vaikuttanut siten, että lohiviennin määrä EU-maihin väheni 6 %. Aasiaan viedyn lohen määrä laski 1 %, mutta Pohjois-Amerikkaan viety määrä nousi 2 %.

Norjan kalanjalostusteollisuus on edelleen vähäistä. Norja toimittaa lähinnä raaka-ainetta vientimaiden jalostusteollisuudelle. Tärkeimmät vientituotteet ovat tuore tai pakastettu kokonainen kala.

Norjan kalantuotannon arvon kehitys 2002-2016

Kotimarkkinat

Tuontikala

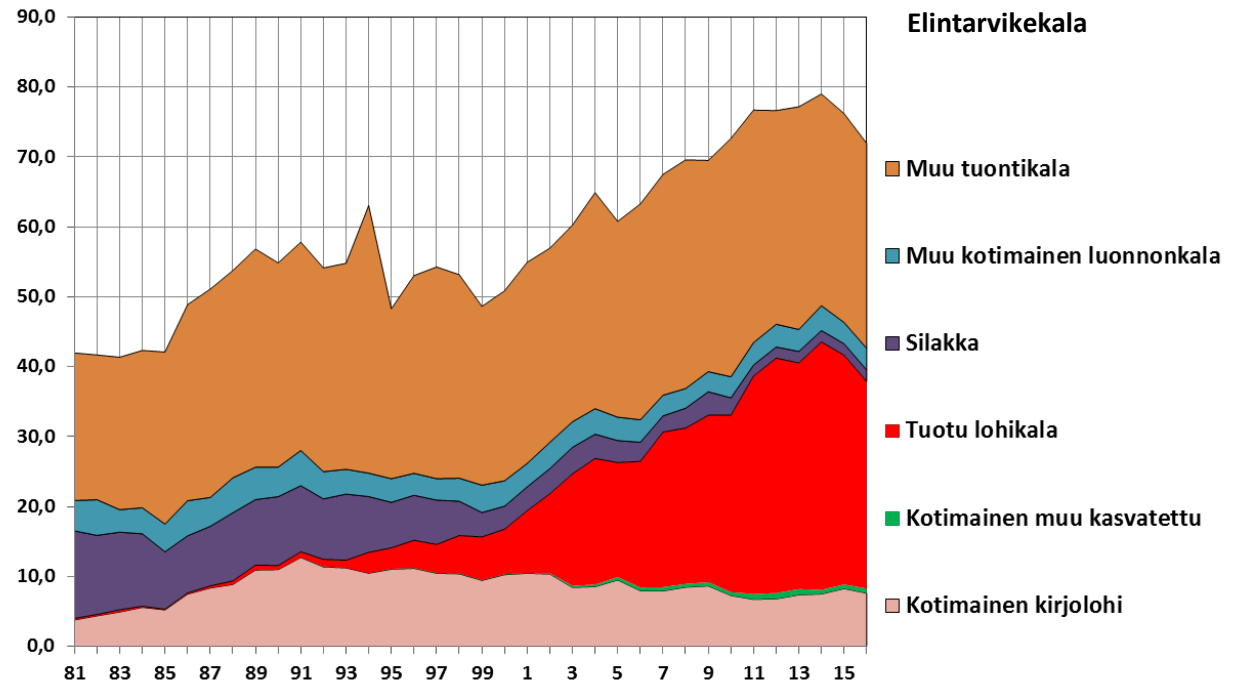
Suomen kalamarkkinoilla notkahdus

Kalan kysyntä on kotimaan elintarvikemarkkinoilla kaksinkertaistunut 1980-luvun alusta tähän päivään. Kotimaista kalaa on korvautunut tuodulla kalalla. 1980-luvun alussa puolet kalasta oli kotimaista, kun vuonna 2016 tuodun kalan osuus oli 82 %. Kasvatettujen lohikalojen osuus on nyt jo puolet markkinoista. Pääosa siitä on tuontikalaa.

Lohikalojen kysyntä on pitkällä aikavälillä kasvanut Suomessa samaa tahtia kuin Atlantin lohen maailmantuotanto, keskimäärin noin 8 % vuodessa. Lohikalojen tuonti on kasvanut merkittävästi nopeammin. Lohikalat ovat korvanneet erityisesti silakkaa, joka oli 1980-luvun alun tärkein kauppa-kala. Nyt se on norjalainen lohi. Viime vuosina lohikalojen kysynnän kasvu on hidastunut.

Suomen kalamarkkinoiden kehitys vuosina 1981-2016

Miljoonaa kiloa filepainona

Vuonna 2016 Suomeen tuotiin Norjasta tuoretta lohta noin 25 miljoonaa kiloa ja lähinnä Ruotsista kirjolohta noin 10 miljoonaa kiloa. Muuta tuontikalaa käytettiin noin 30 miljoonaa kiloa. Suomessa kasvatettua kirjolohta myytiin kotimarkkinoille vajaa 11 miljoonaa kiloa, silakkaa vajaa 4 miljoonaa kiloa ja muuta luonnonkalaa noin 6 miljoonaa kiloa.

Kalan tuonnin arvo nousi vuonna 2016

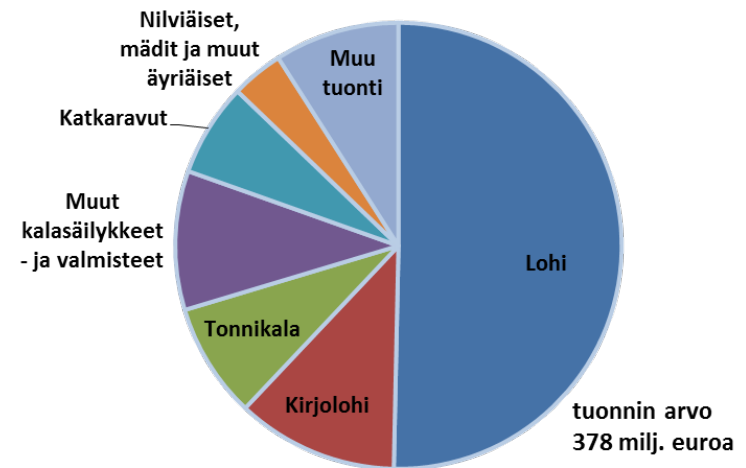
Vuonna 2016 kalatuotteita tuotiin Suomeen yhteensä 398 miljoonalla eurolla. Tästä ihmisravinnoksi tarkoitettujen tuotteiden osuus oli 378 miljoonaa euroa. Ihmisravinnoksi tarkoitettujen kalatuotteiden tuonnin arvo nousi 11 prosenttia.

Tuotujen lohikalojen arvo nousi selvästi, ollen yhteensä 234 miljoonaa euroa eli 62 % kokonaisarvosta. Lohen tuonnin arvo nousi 20 % ja kirjolohen 24 %. Tuotujen lohikalojen määrä kuitenkin laski noin 9 % vuoteen 2015 verrattuna.

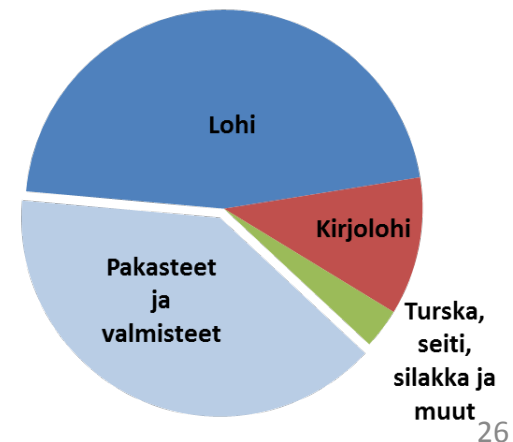
Kalavalmisteiden tuonnin arvo laski 4 %. Äyriäisten, nilviäisten sekä mätien tuonnin arvo laski 9 % ja palasi takaisin suunnilleen 2014 tasolle. Lähes 50 % tuodun kalan arvosta tulee Norjasta. Tämä on 44 % määrästä. Ruotsin osuus on 18 %.

Vuonna 2016 noin 60 % ihmisravinnoksi tuodusta kalasta oli tuoretta kalaa, joko tuoretta filettä tai perattua kalaa. Lohikaloihin perustuva tuorekalan tuonti on viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana kasvanut nopeasti. Tuoreet kalat tuodaan pääasiassa Norjasta, Ruotsista ja Virosta sekä myös Tanskasta ja Islannista.

Ihmisravinnoksi tuodun kalan arvo päätuoteryhmittäin 2016

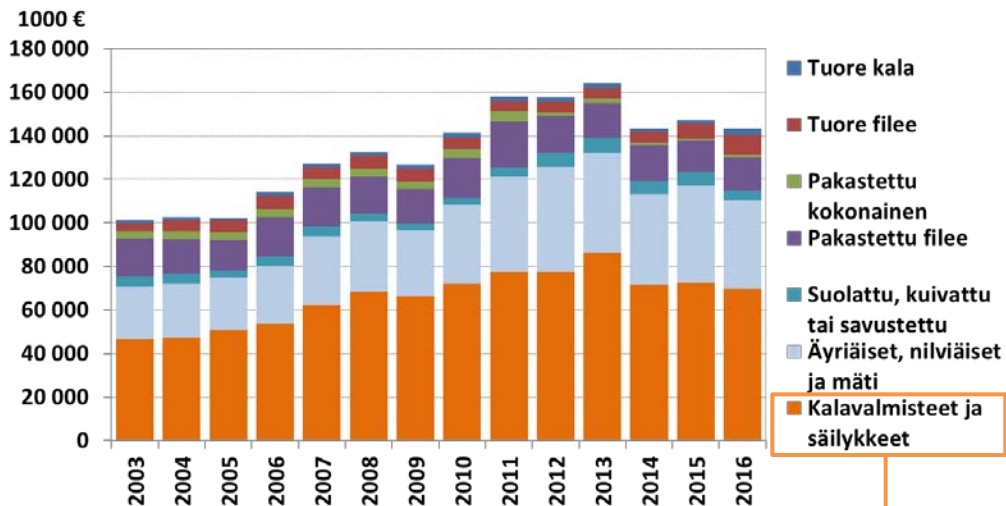

Tuonnin arvon jakaantuminen tuoretuotteisiin ja muihin kalatuotteisiin vuonna 2016

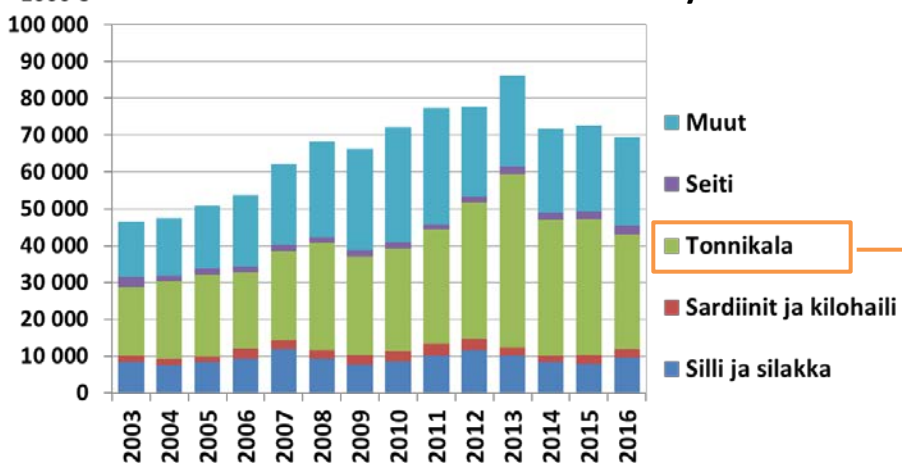
Tonnikalan tuonti väheni

Muun kuin lohikalojen tuonnin arvon kehitys 2003 – 2016

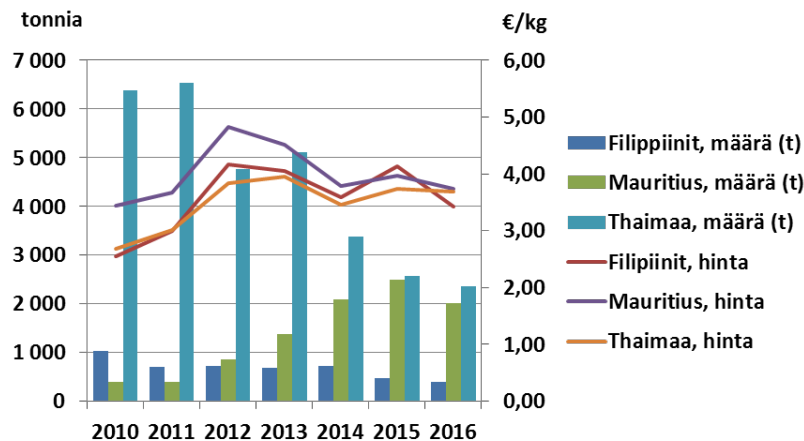

Lohikalojen lisäksi Suomeen tuodaan runsaasti muuta kalaa ja kalatuotteita. Näiden tuotteiden tuonnin arvo kasvoi tämän vuosikymmenen alkuun asti. Vuonna 2016 tonnikalan tuonnin arvo laski 15 % edellisvuodesta. Tonnikalan tuonti Thaimaasta on vähentynyt 2010-luvulla huomattavasti. Tuonti Mauritiukselta kasvoi puolestaan 2010-luvun ensimmäisellä puoliskolla selvästi, mutta väheni vuonna 2016 lähes 20 %.

Kalavalmisteiden tuonnin arvon kehitys 2003 – 2016

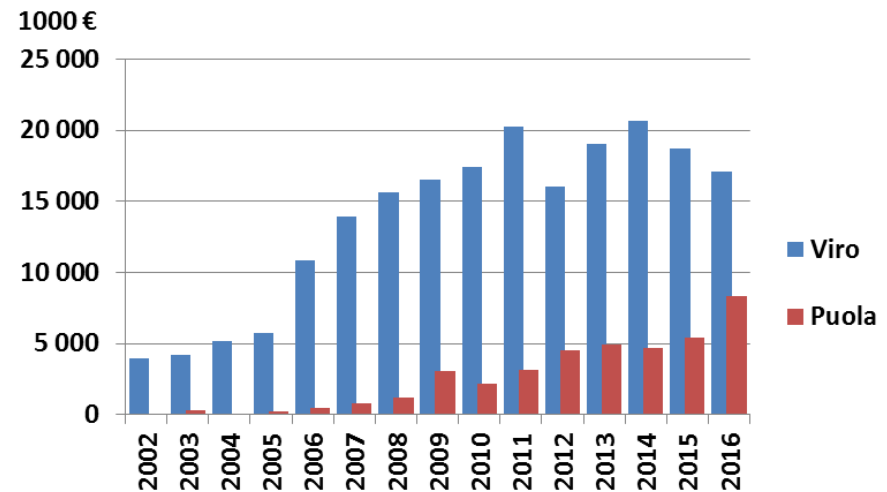
Tonnikalasäilykkeiden tuonnin kehitys maittain

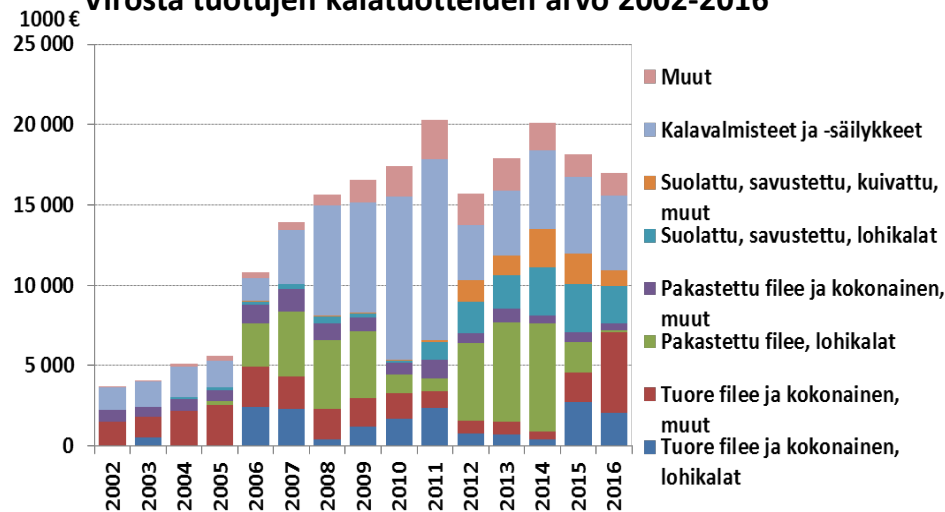
Kalatuotteiden tuonti Puolasta jatkoi kasvua

Viron ja Puolan osuus kalatuotteiden tuonnin arvosta oli vuonna 2016 yhteensä 6 %. Viron tuonnin arvo oli 17 miljoonaa euroa ja Puolan 8 miljoonaa euroa. Tuonti Puolasta kasvoi vuonna 2016 huomattavasti, mutta tuonnin arvo Virossa laski toista vuotta peräkkäin. Virossa tuodun kalan määrä kuitenkin kasvoi johtuen kilohailista. Pakastetun lohikalan tuonti Virossa on vähentynyt huomattavasti. Vuonna 2016 Virossa tuoreena tuodun muun kuin lohikalan arvo puolestaan nousi selvästi. Puolasta ei ole aiempina vuosina tuotu yleisesti tuorekalaa, mutta vuonna 2016 tuotiin tuoretta lohifilettä. Myös savustetun ja pakastetun lohien tuonti Puolasta kasvoi vuonna 2016.

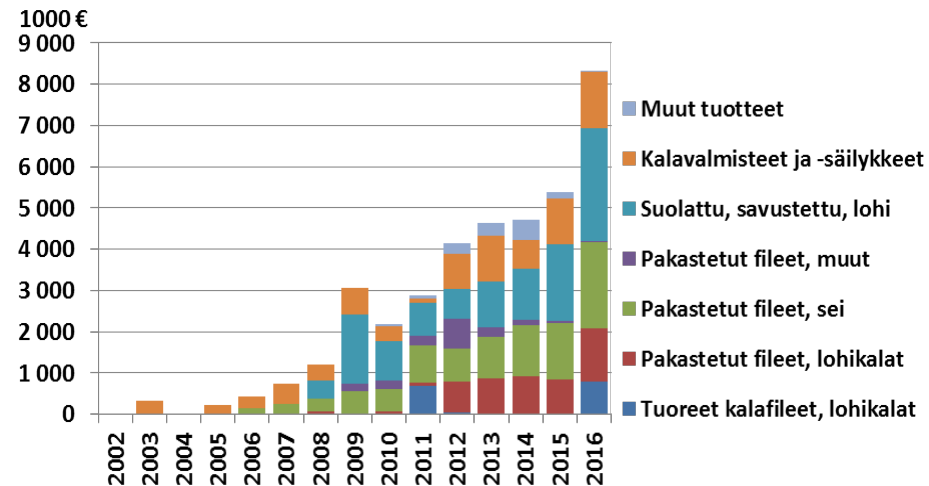
Virosta ja Puolasta tuodun kalan arvo 2002 - 2016

Virosta tuotujen kalatuotteiden arvo 2002-2016

Puolasta tuotujen kalatuotteiden arvo 2002-2016

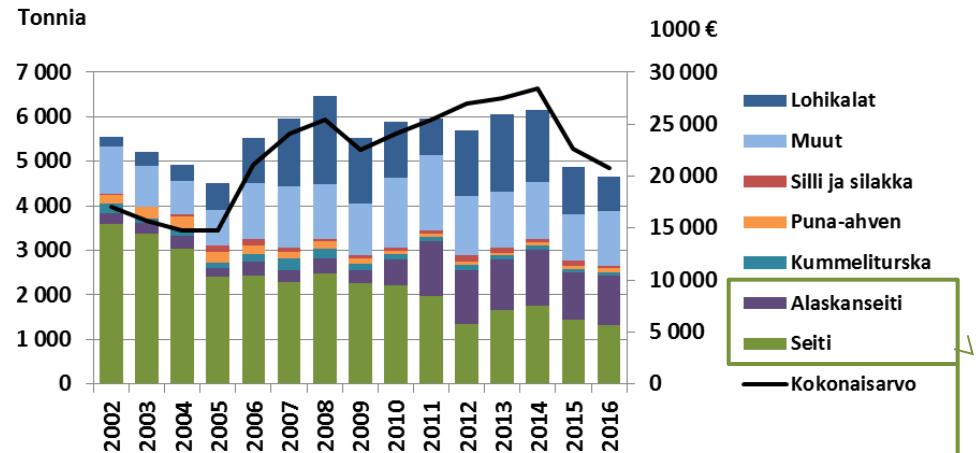
Pakastefileiden tuonti supistui

Pakastefileiden tuonti on säilynyt pitkään vakaana, mutta vuonna 2015 tuonti väheni viidenneksen ja tuonnin väheneminen jatkui vielä vuonna 2016. Pakastettujen lohi- ja kirjolohifileiden tuonti väheni edelleen selvästi, ollen lähes 30 % edellisvuotta pienempi.

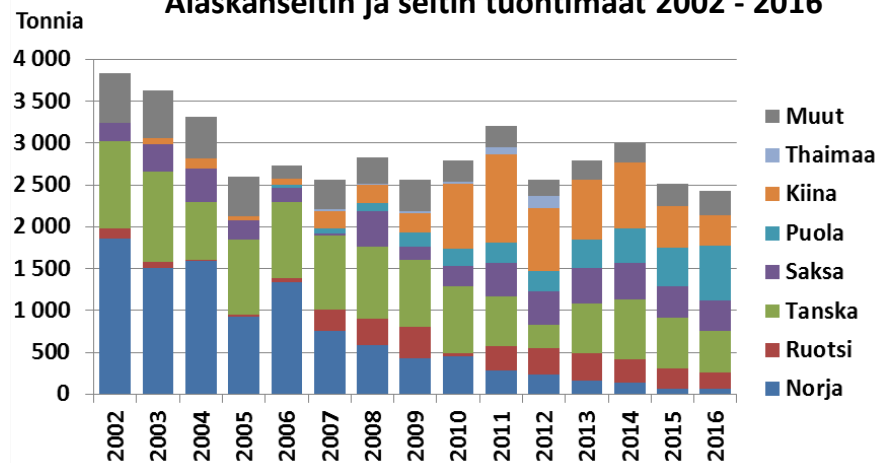
2000-luvun alussa kaksi kolmannesta Suomeen tuoduista pakastefileistä oli seitä. Seistä lähes puolet on korvautunut edullisemmalla Alaskanseitillä. Kiinan osuus pakastefileen tuonnista on viime vuosina pienentynyt ja Puolan kasvanut.

Pakastefileiden tuonnin kehitys 2002 - 2016

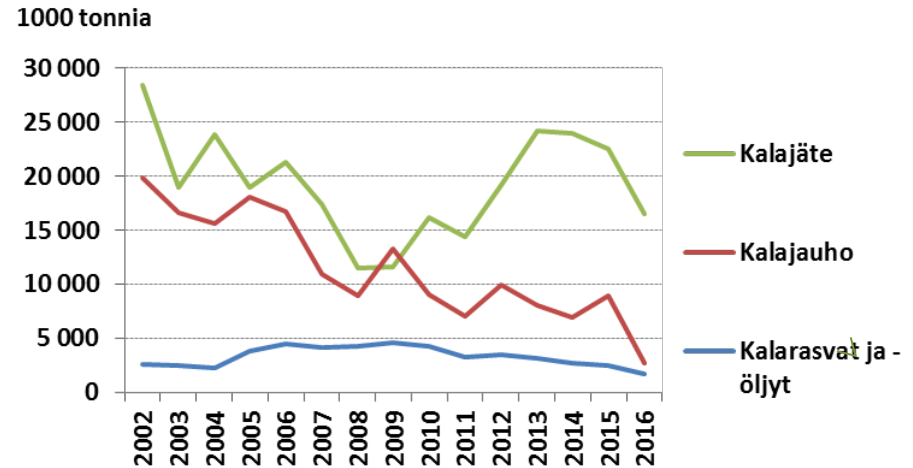
Alaskanseitin ja seitin tuontimaat 2002 - 2016

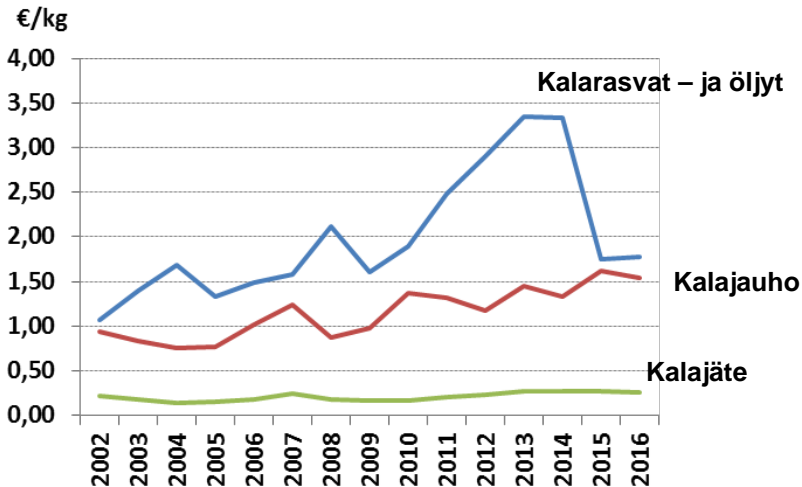
Rehujen raaka-aineita Pohjoismaista

Kalajauhon tuonti on vähentynyt, kun kalarehuissa käytettyä kalajauhoa on korvattu kasvisperäisillä raaka-aineilla ja kotimaisella kalajauholla. Kalarasvojen ja -öljyn tuontimäärät ovat pysyneet vakaampina. Vuonna 2016 kalajauho tuotiin pääasiassa Islannista ja Tanskasta ja kalaöljy ja -jäte Norjasta. Kalajätettä käytetään turkiseläinten rehussa. Kalajätteen kysyntä kasvoi 2010-luvun alussa ja oli korkeimmillaan turkiseläinteollisuuden huippuvuotena 2013. Tämän jälkeen turkisten kysyntä ja kalajätteen tuonti ovat vähentyneet.

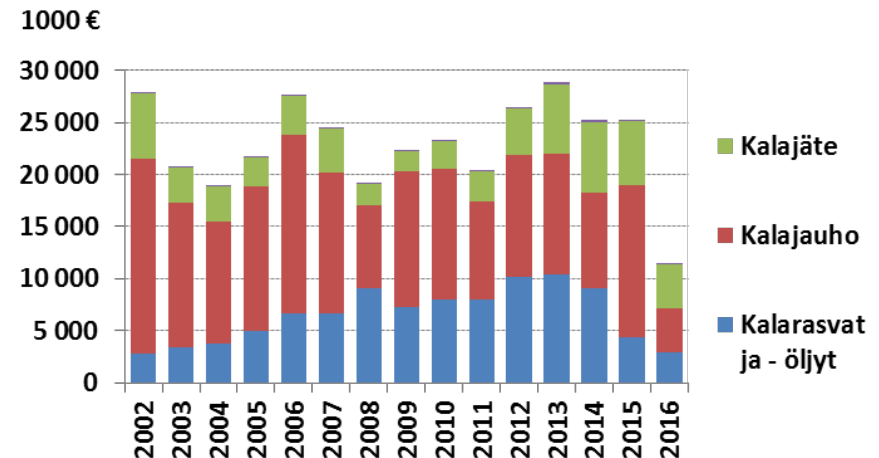
Kalarasvojen ja -öljyn, -jauhon ja -jätteen tuonti 2002-2016

Kalarasvan ja -öljyn, -jauhon ja -jätteen hinnat 2002-2016

Tuodun kalarasvojen, -öljyn, -jauhon ja -jätteen arvo 2002-2016

Kotimarkkinat

Kotimainen kala

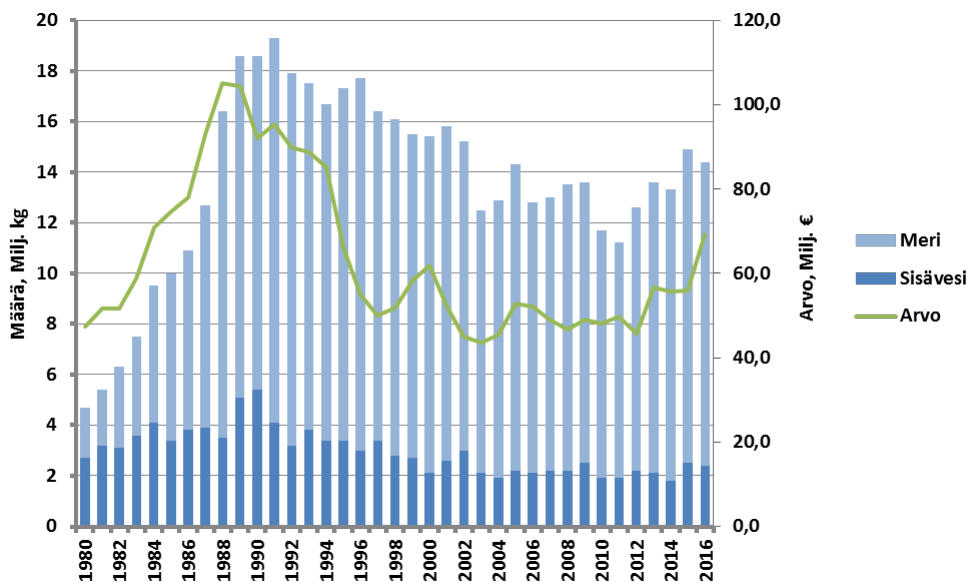
Kotimaisen vesiviljelytuotannon arvo nousi

Suomen ruokakalatuotanto lisääntyi nopeasti 1980-luvulla ja oli parhaimmillaan 1990-luvun taitteessa yli 19 miljoonaa kiloa. Tämän jälkeen tuotanto vähentyi kansainvälisen kilpailun ja ympäristörajoitteiden kiristyessä. Viimeisten vuosien aikana kalan kasvatolosuhteet ovat olleet hyvät ja tuotanto on ollut hienoisessa nousussa.

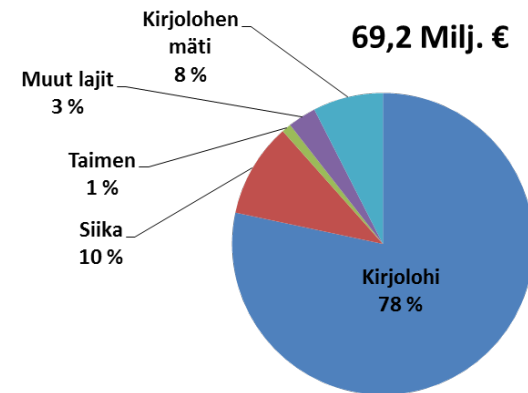
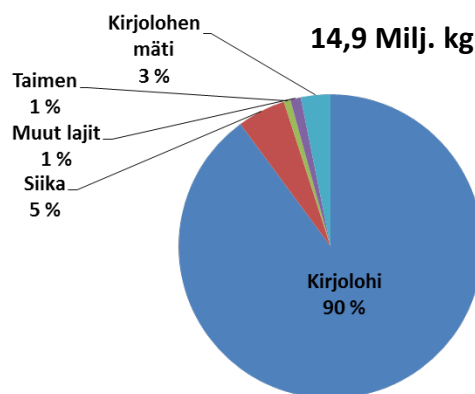
Pääosa tuotannosta ja sen arvosta on kirjolohta. Siika on seuraavaksi merkittävin laji. Kalan hinnannousu lisäsi vesiviljelyn arvoa. Vuonna 2016 se nousi 25 prosenttia lähes 70 miljoonaan euroon. Tuotantoa on pyritty monipuolistamaan, mutta muiden lajien osuus määrästä on pysynyt vaatimattomana.

Ruokakalatuotanto vuosina 1980-2016

Ruokakalatuotannon määrä ja arvo päätuotteittain vuonna 2016

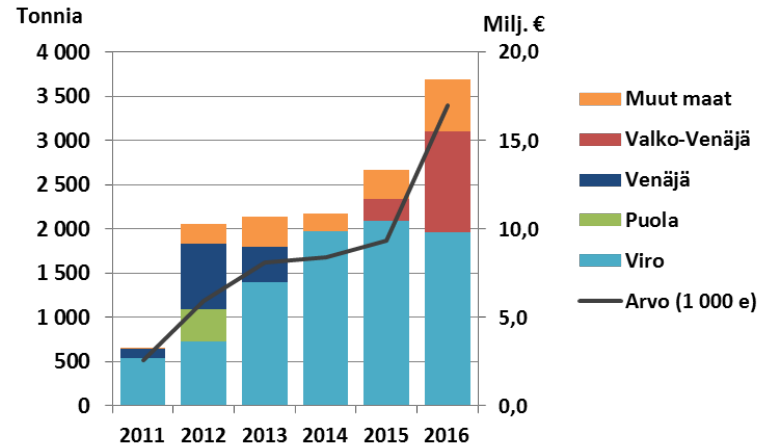

Kirjoloheen vienti vetää

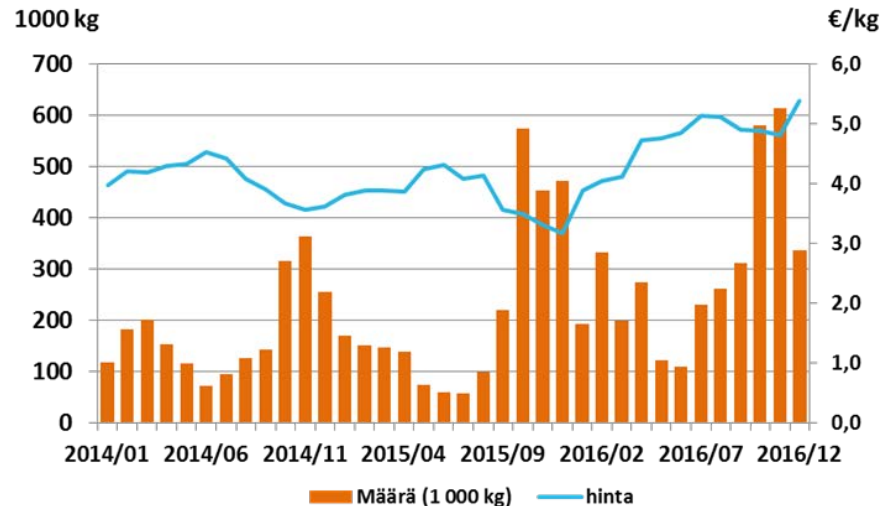
Kirjolohesta on puutetta maailmalla, sillä Chilellä on kirjoloheen tuotanto-ongelmia. Tuoreen kirjoloheen vienti Suomesta kasvoi yli 30 % vuodesta 2015 ja oli vuonna 2016 3,6 miljoonaa kiloa. Viroon vietiin edellisvuoden tapaan noin kaksi miljoonaa kiloa. Sen sijaan vienti Itä-Eurooppaan kasvoi, Valko-Venäjälle vietiin yli miljoona kiloa. Viennin arvo nousi yli 80 % korkean hinnan takia. Kotimaassa tuotetun kirjoloheen hinta määräytyi aiempaa selvemmin kirjoloheen kansainvälisten markkinoiden mukaan.

Tuoreen kirjoloheen viennin määrän ja arvon kehitys 2011 -2016

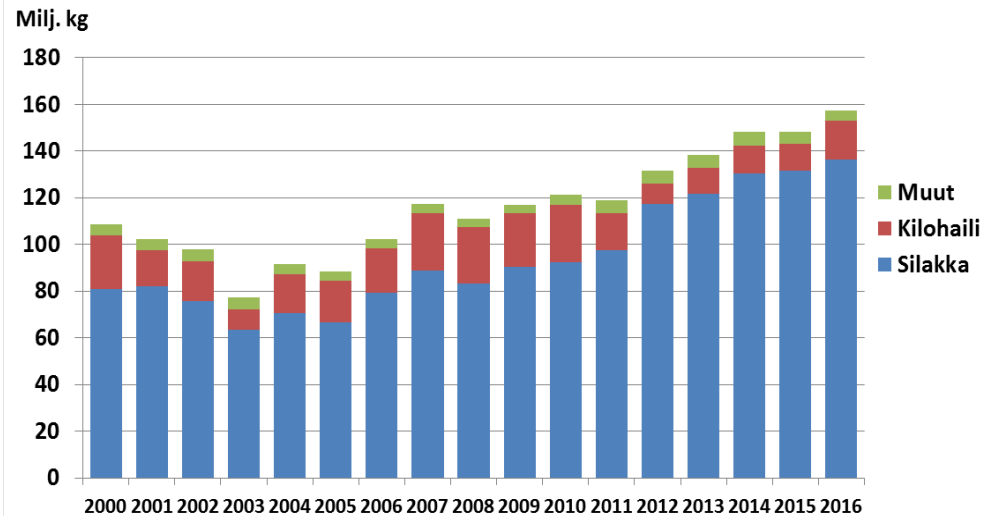
Tuoreen kirjoloheen kuukausittaiset vientimäärät ja -hinnat 2014 -2016

Suurin osa merisaaliista silakkaa

Suomen merialueen kaupallinen kalansaalis oli noin 158 miljoonaa kiloa ja saaliin arvo 40 noin miljoonaa euroa vuonna 2016. Saaliin määrästä 98 % ja arvosta 80 % oli silakkaa tai kilohailia. Vuonna 2016 yli puolet silakasta ja kilohailista käytettiin turkiseläinten rehuna kotimaassa tai Tanskassa. Silakkaa ja kilohailia vietiin myös kalajauhon raaka-aineeksi. Elintarvikesilakan kotimainen kulutus on vuosikymmenten aikana romahtanut kymmenesosaan 1980-luvun alun kulutuksesta. Pakastettua elintarvikesilakkaa vietiin aiemmin paljon Venäjälle, mutta tämä vienti tyrehtyi tuontikieltojen vuoksi. Silakkaa viedään edelleen maustekalana Venäjälle ja vienti muihin Itä-Euroopan maihin on kasvanut.

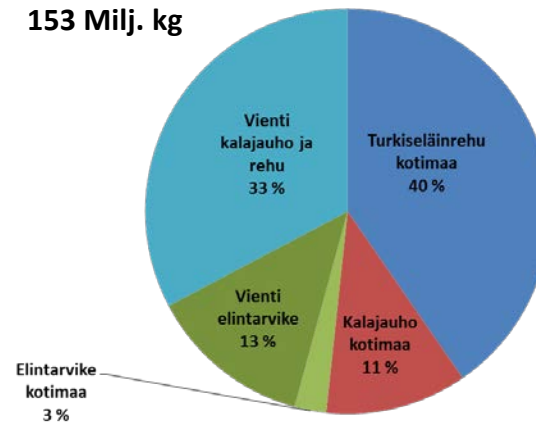
Kaupallinen merisaalis vuosina 2000-2016

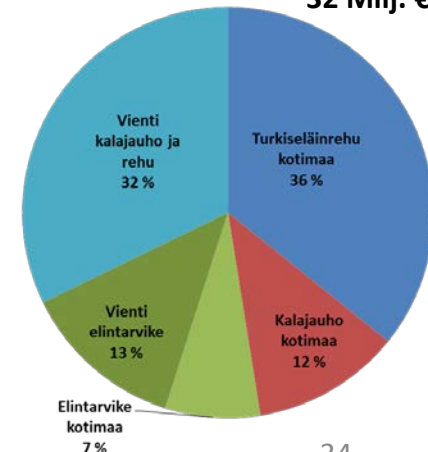
Silakan ja kilohailin käyttö vuonna 2016

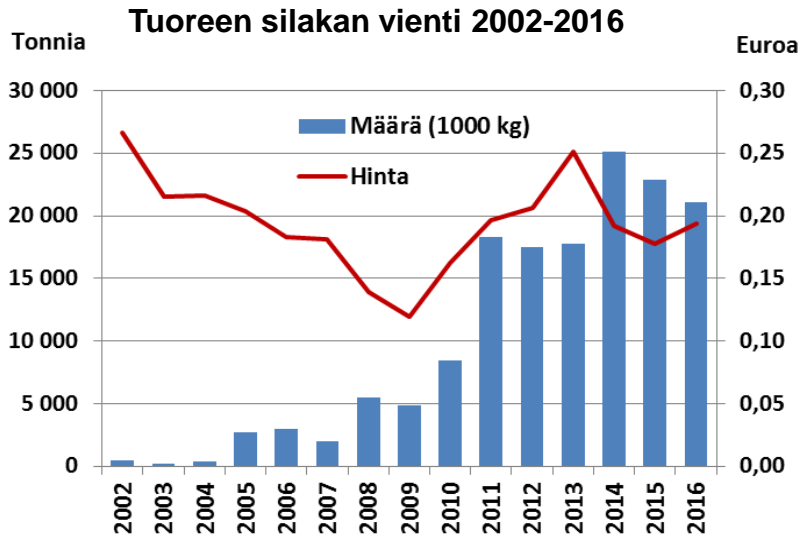
153 Milj. kg

32 Milj. €

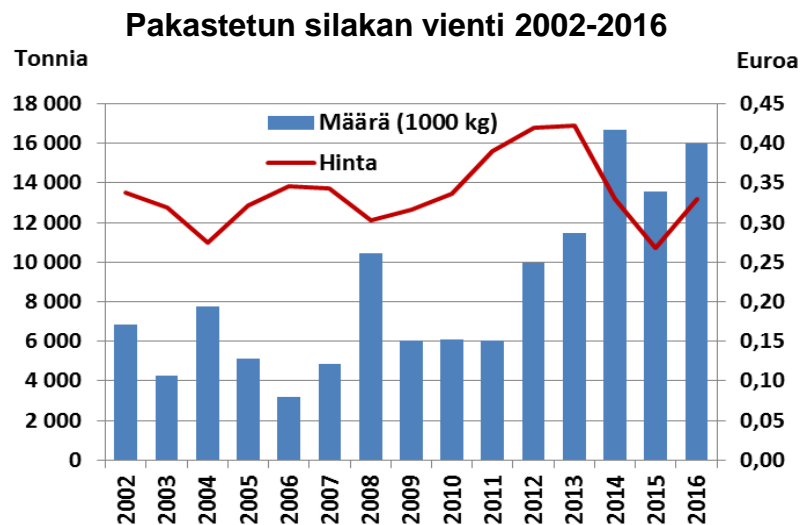

Silakkaa viedään tuoreena Tanskaan ja pakastettuna Itä-Eurooppaan

Silakan viennin kokonaisarvo oli vuonna 2016 noin 7,7 miljoonaa euroa, eli vienti pysyi edellisvuoden tasolla.

Tuoreen silakan vienti laski 21 miljoonaan kiloon. Lähes kaikki tuoreena viety silakka käytetään Tanskassa kalajauhon ja minkinrehun raaka-aineena. Tuoreen vientisilakan keskihinta nousi hieman vuonna 2016.

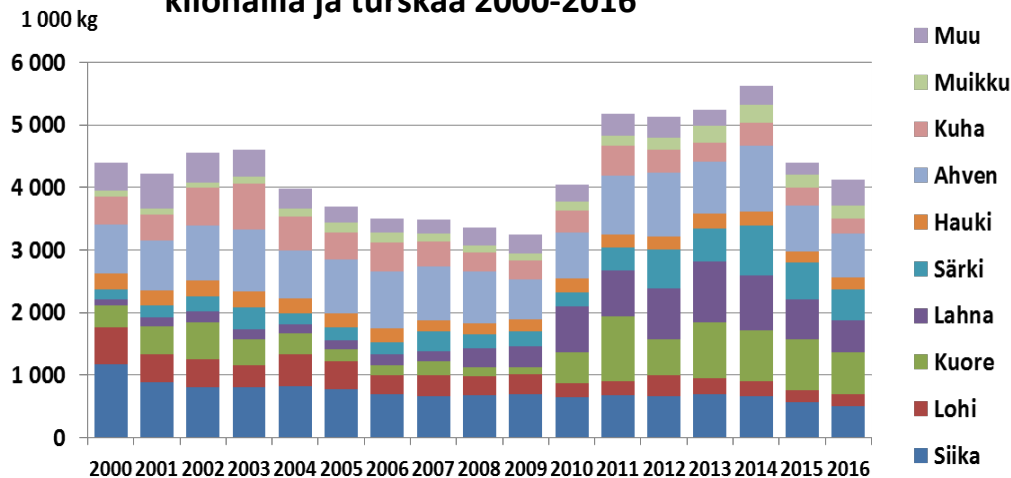
Pakastetun silakan vienti nousi takaisin 16 miljoonaan kiloon. Viro ja Tanska olivat tärkeimmät vientimaat. Niihin myydään yli 60 prosentti pakastetusta silakasta ja ne käytetään pääosin rehuksi. Elintarvikesilakan vienti Valko-Venäjälle lähes kaksinkertaistui edellisestä vuodesta, kun taas vienti Ukrainaan laski yli kolmanneksen. Pakastetun silakan keskihinta kohosi vuonna 2016.

Pakastetun silakan vienti Venäjälle on edelleen tuontikiellon piirissä. Venäjälle myytiin kuitenkin silakkavalmisteita vajaan puolen miljoonan euron arvosta.

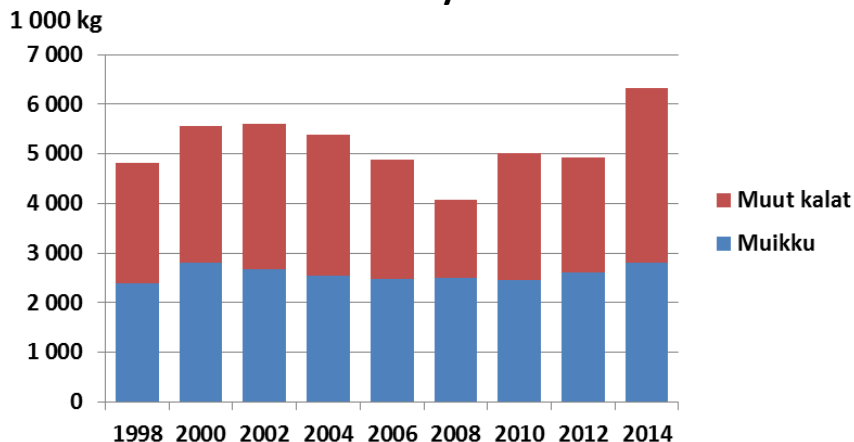
Rannikon luonnonkalasaalis väheni edelleen

Pääosa rannikon ja sisävesien kaupallisesta saaliista kulutetaan kotimaassa. Sisävesillä muikun saalis on pysynyt 2,5 miljoonan kilon tietämissä. Muiden kotimaan elintarvikemarkkinoille merkityksellisten luonnonkalojen kaupallinen kokonaistarjonta vähentyi edelleen vuonna 2016. Rannikon erityisesti siian ja kuhan saaliit vähenivät ja kuoretta ja särkikalojakaan ei enää saatu entiseen malliin. Sisävesillä kuhaa saatiin enemmän ja kuoreen sekä särkikalojen hyödyntäminen lisääntyi.

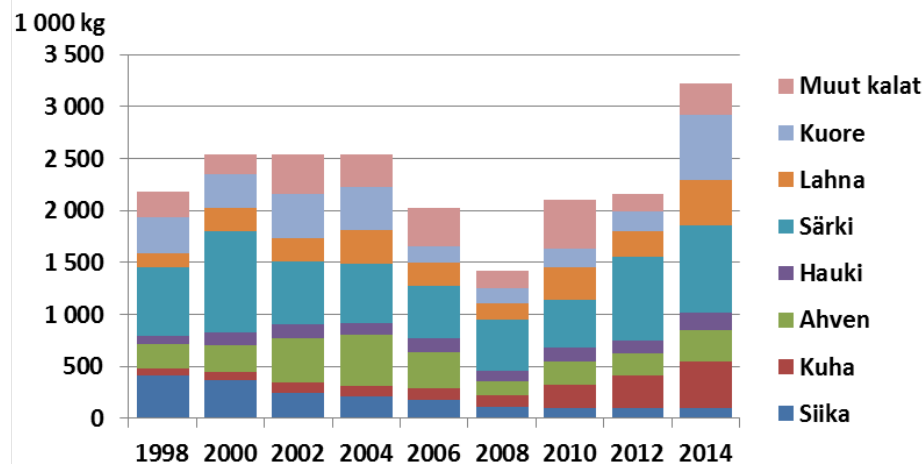
Rannikon kaupallinen saalis ilman silakkaa, kilohailia ja turskaa 2000-2016

Sisävesisaaliin kehitys 1998-2014

Sisävesisaaliin kehitys ilman muikkua 1998-2014

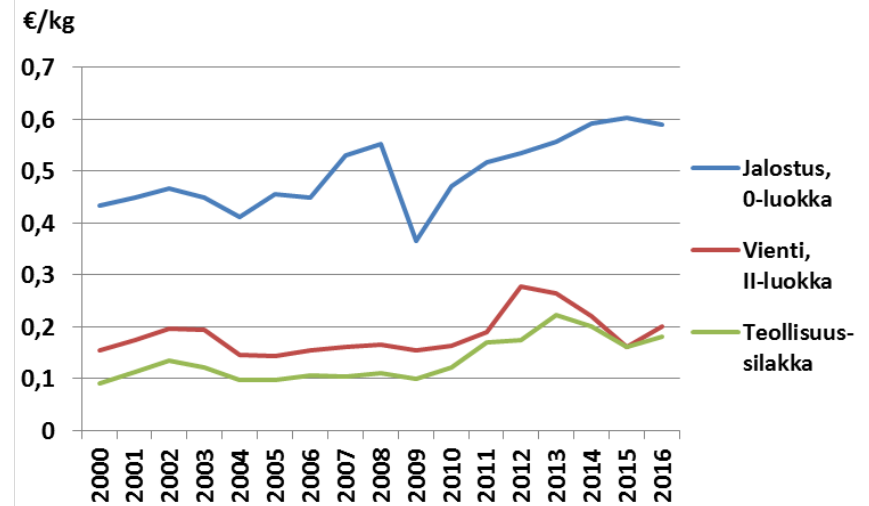
Luonnonkalojen tuottajahinnat nousivat

Vienti- ja teollisuussilakan hinnat nousivat hieman vuonna 2016. Kotimaan fileeteollisuuden maksama hinta pysyi edellisvuosien korkealla tasolla.

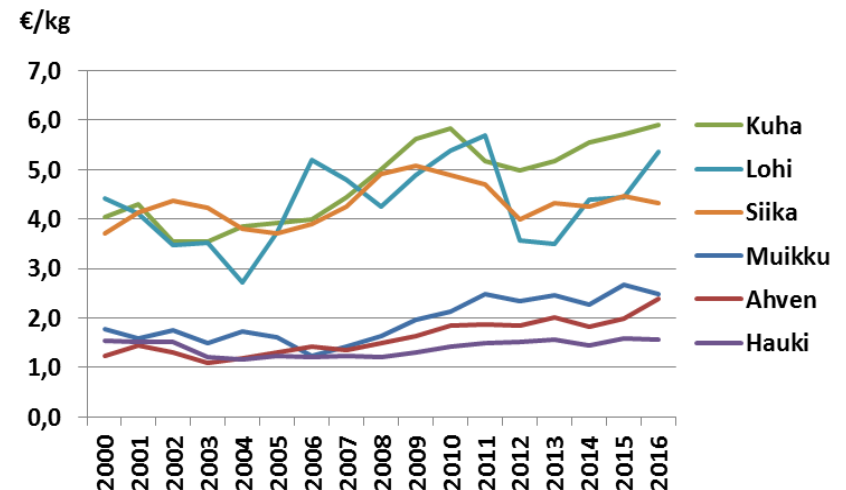
Luonnonlohen hinta nousi merkittävästi vuonna 2016. Myös ahvenkalojen hinnat paranivat. Muiden lajien hinnat pysyivät suurin piirtein vuoden 2015 tasolla.

Silakan tuottajahinnat 2000-2016

Muiden kalojen tuottajahinnat 2000-2016

Suomen elintarvikemarkkinat

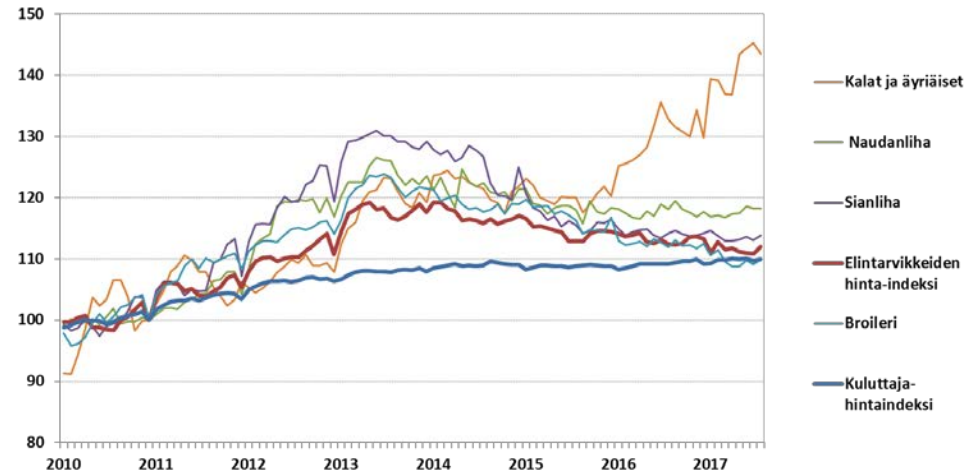
Kalan kilpailukyky elintarvikemarkkinoilla väheni

Suomen kuluttajahintojen kehitys poikkeaa muusta EU:sta. Suomessa yleinen hintataso on noussut ruuan hintoja nopeammin. EU:ssa kehitys on ollut päinvastainen, ruuan hinta on noussut nopeammin kuin inflaatio.

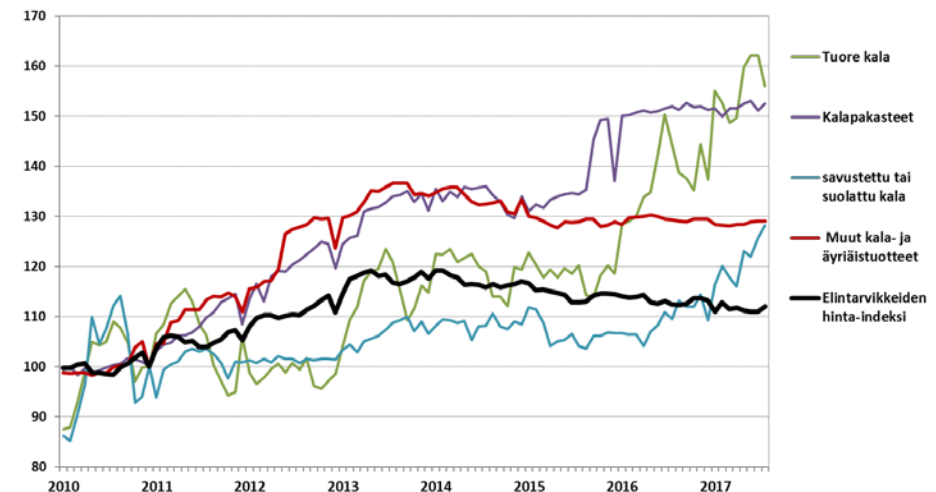
Elintarvikkeiden kuluttajahinnat ovat Suomessa jatkaneet laskuaan eikä hintojen uskota lähiaikoina merkittävästi nousevan. Naudan lihan hinta on säilynyt vakaana, mutta sian ja siipikarjan kuluttajahinnat ovat edelleen laskusuunnassa.

Ruuan yleisestä hintakehityksestä huolimatta yksittäisten tuoteryhmien tai tuotteiden hinnat ovat nousseet. Lohikalojen hinnannousu aiheuttaa näkyvän poikkeaman elintarvikkeiden yleisestä kehityssuunnasta. Erityisesti tuoreen kalan ja savustetun ja suolattun kalan kuluttajahinnat ovat nousseet voimakkaasti. Tämä merkitsi kalan kilpailukyvyn heikentymistä kotimaan elintarvikemarkkinoilla, mikä vähensi kalan kulutusta.

Yleisen hintakehityksen vertailu elintarvikkeiden hintoihin

Kalatuoteryhmien vertailu elintarvikkeen hintaindeksiin

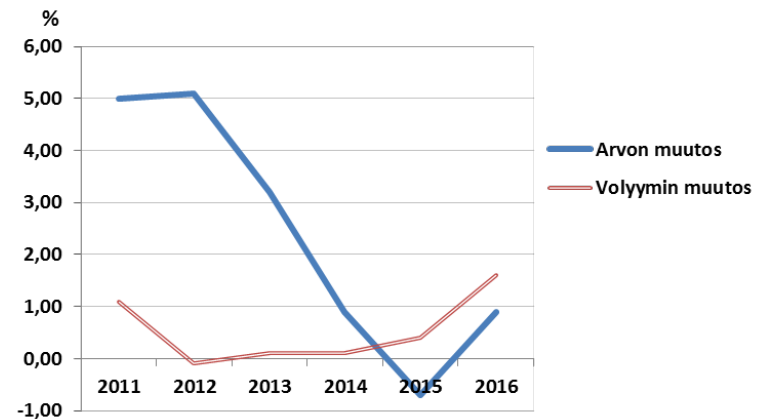

Vähittäiskauppa piristymässä

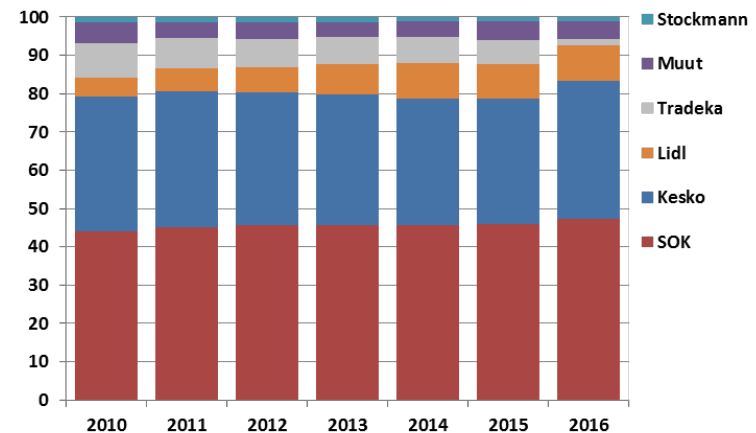
Ruuan hinta kääntyi laskuun jo vuonna 2014. Muutoksen syynä oli suomalaisten kuluttajien ostovoiman heikkeneminen, maailmantalouden kasvun hidastuminen sekä raaka-aineiden ja tuottajahintojen lasku. Tämä näkyi hyvin päivittäistavarakaupan arvon kehityksessä. Kiristynyt kilpailutilanne johti vuoden 2015 alussa vähittäiskauppakettujen mainostamaan halpuutukseen ja muihin kampanjoihin, joissa laskettiin näkyvästi valittujen tuotteiden hintoja.

Edelleen jatkuvan hintakilpailun ja kaupan aukioloaikojen pidennysten ansiosta vähittäiskaupan myynti kääntyi kasvuun. Vuonna 2016 vähittäiskaupan kasvu oli määrällisesti nopeinta vuoden 2007 talouskriisin puhkeamisen jälkeen. Myös myynnin arvo kohentui hyvin.

Päivittäistavarakauppojen myynnin arvon ja volyymin muutos

Päivittäistavarakaupparyhmittymien markkinaosuudet

Paneeliyritysten näkemyksiä

Kalayrityksiltä ajankohtaista tietoa

PANEELI

- Apetit Oyj
- Chipsters Oy
- Finnish Freshfish Oy
Kalamesta
- Heimon Kala Oy
- Heimon tukku Oy
- Hätälä Oy
- Kalaliike Eriksson Oy
- Kalaneuvos Oy
- Kalaset Oy
- Kolvaan Kala Oy
- Lerøy Finland Oy
- Länsirannikon Kala Oy
- Martin Kala Oy
- Raisio Oyj

Kalamarkkinavuosi 2016 pähkinänkuoressa

PANEELI

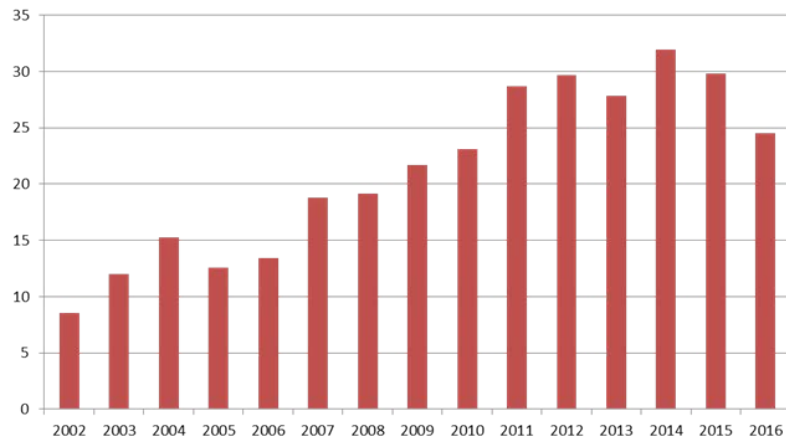
- Alkuvuodesta lohen hinta oli korkea ja hinta jatkoi edelleen nousuaan
- Lohikampanjat pysähdyksissä ja lohen tuonti väheni
- Kirjolohikampanjoita vielä alkuvuodesta, kirjolohen vienti jatkoi kasvuaan
- Luonnonkalan tarjonta vähäistä
- Kalarannan Vihannes Oy, iso luonnonkalan ostaja Lounais-Suomessa, lopetti toimintansa
- Kalankasvatusolosuhteet olivat otolliset, kirjolohen kysyntä ja hinnat syksyllä ennätyskorkealla
- Lohen hinnoissa oli alkusyksystä notkahdus alaspäin, mutta lohen kysyntä ei vielääkään kunnolla palautunut
- Loppuvuodesta lohen tuonti elpyy samalla kun lohen hinta kipuaa ennätystasolle

Lohen tuonti väheni, mutta arvo nousi

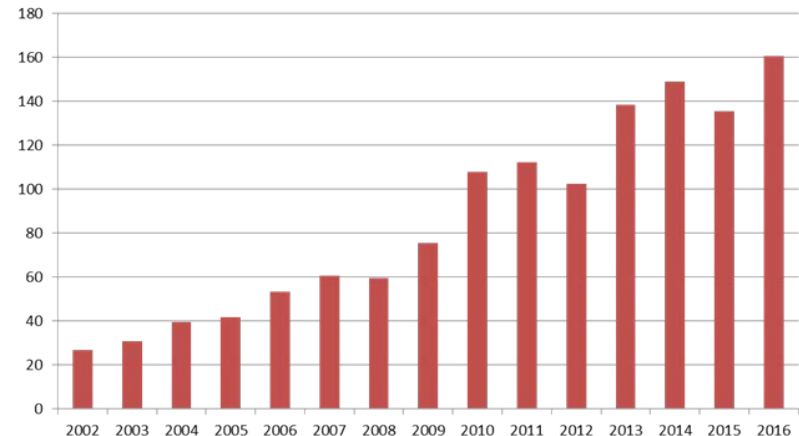
PANEELI

- Tuodun lohen kulutus ja tuontimäärät vähenivät
- Liikevaihto kasvoi, koska lohen hinta oli korkea

Norjan lohen tuonti määrä, milj. kg

Norjan lohen tuonti arvo, milj. €

Peratun tuoreen lohen tuonnin määrä laski 23 %, mutta arvo nousi 8 %
vuodesta 2014 vuoteen 2016

Tarjonnan niukkuus nostaa lohen hintaa

PANEELI

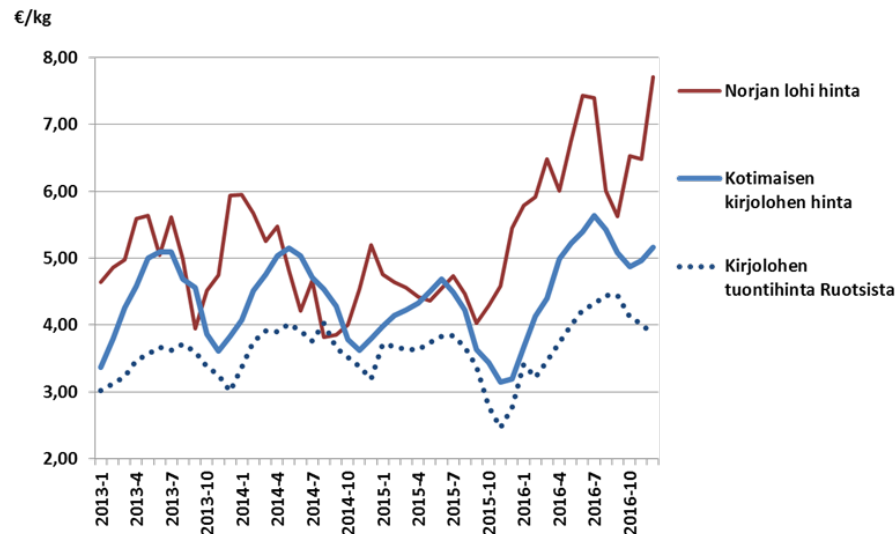
- Norjalla on nyt tuotannollisia ongelmia ja tuotannon kasvumahdollisuudet ovat entistä rajallisemmat
- Maailmanlaajuinen markkinointi on lisännyt lohen kysyntää erityisesti Aasiassa. Norja investoi logistiikkaan toimitusten sujuvoittamiseksi
- Norja pyrkii pitämään hintatason korkeana Euroopan markkinoilla
- Korkea hinta supistaa lohen kulutusta EU:ssa, mutta hinnan muutokset vaikuttavat pitkien sopimusten vuoksi viiveellä Keski-Euroopan kauppaan

Kirjoloihen hinta seurannut lohen hintaa

PANEELI

- Suomen markkinat reagoivat nopeasti kansainvälisiin hintamuutoksiin. Lohi hankitaan suoraan spot-markkinoilta, sillä suurin osa lohesta myydään Suomessa tuoreena
- Suomen markkinoilla lohen hinta on noussut vuodesta 2015 yli 40 %
- Kirjoloihen hinta seurasi lohen hintakehitystä

Kasvatettujen lohikalojen hinnat Suomessa 2013-2016

Lohen asema kampanjatuotteena horjui

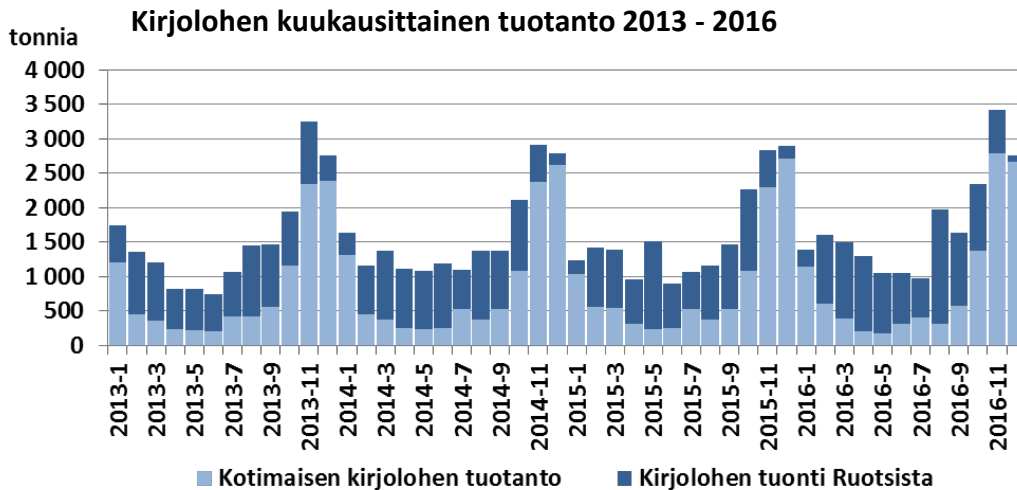
PANEELI

- Kallis lohi on korvautunut edullisemmilla broilerilla ja sianlihalla ja lohijalosteidenkin kysyntä väheni
- Lohikalojen kampanjointi on aiemmin lisännyt lohen menekkiä. Vähittäiskaupat ovat näkyvästi mainostaneet lohta ja kuluttajat ovat hyötyneet kalan edullisista hinnoista ja kalan tukku- ja jalostusporras kalan kysynnän kasvusta.
- Tuore lohi menetti asemansa vähittäiskaupan sisäänvetotuotteena
- K- ja S-ketjuissa elintarvikkeiden kampanjointi ulottui aiempaa laajempaan tuotevalikoimaan. Vähittäishintoja laskettiin tavaran-toimittajia kilpailuttamalla ja omia katteita supistamalla.
- Tuore lohi jäi kampanjoinnin ulkopuolelle, koska sen katteet oli jo aiempien vuosien kampanjoissa nipistetty minimiin. Kauppa oli haluton jatkamaan kalan myyntiä, jos kalan myyntikustannuksia joudutaan vyöryttämään muiden tuotteiden alennettuihin katteisiin.

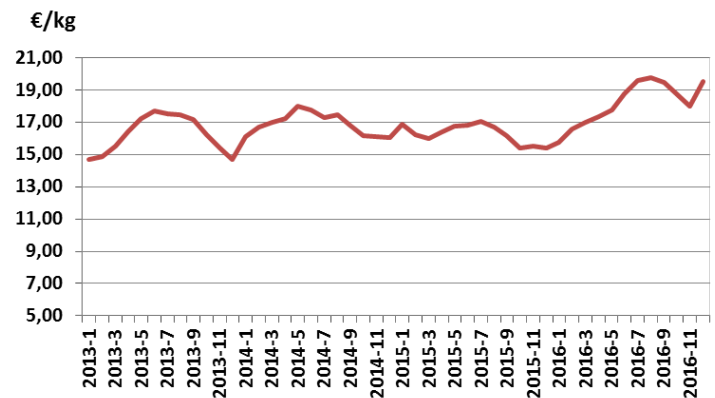
Kirjolojikampanjatkin jäivät pois

PANEELI

- Kirjolohta kasvatettiin ja tuotiin Ruotsista kuten edellisvuotena. Tuoretta kirjolohta tuotiin täydentämään kotimaisen tarjonnan kausittaista puutetta.
- Kirjolohta oli syksyllä poikkeuksellisen vähän kotimarkkinoille tarjolla, koska entistä suurempi osa kirjolohesta vietiin.
- Aikaisempina vuosina kalan kampanjointi siirtyi syksyllä lohesta kirjoloheen. Vuoden 2016 teurastuskautena kirjolohta ei kampanjoitu.

Kirjolahifileen kuluttajahinnan kehitys 2013 - 2016

Raaka-ainepula vaikeuttaa kalanjalostusta

PANEELI

- Kirjolohti on monen kalanjalostusyrittäjän perusta
- Lohen korkea hinta ja pula kirjolohesta on ajanut kalaa jalostavia yrityksiä taloudellisiin ja tuotannollisiin vaikeuksiin.
- Yritykset ovat huolissaan raaka-aineen saatavuudesta, kotimaisen kirjolohituotannon ja jalostusteollisuuden tulevaisuudesta
- Vääristynyt kuva kiertovesikasvatuksen mahdollisuuksista on johtanut merilupien leikkaukseen. Merikasvatusta ei saisi supistaa ennen kuin on varmistettu, että kiertovesikasvatuksella pystytään oikeasti tuottamaan kilpailukykyiseen hintaan riittävästi kirjolohta.
- Myös lohijalosteiden kysyntä on heikentynyt. Lohen kohonneen hinnan takia kalajalosteiden raaka-aineita ja prosesseja on muutettu.

Vähittäiskauppa suhtautuminen kalaan muutoksessa?

PANEELI

- Vähittäiskaupan keskittyminen jatkuu
- Lohiraaka-aineen kalleus vähensi kaupan omien tuotemerkkien määrää, pienensi pakkauskokoja ja muutti tuotteissa käytettyjä raaka-aineita
- Lidlin kalakampanja muutti osaltaan vähittäiskaupan suhtautumista kalaan: Kampanjoinnin sijaan kalatuotteiden katteita voidaan nostaa.
- Kalan vähittäishinnat nousivat tuottajahintojakin enemmän

Kotimaisten luonnonkalojen markkinat vakaat

PANEELI

- Keskusliikkeet ovat kampanjoineet entistä enemmän silakkafileitä ja sen menekki on hyvä
- Silakkaa on tarjolla riittävästi, uusi kiintiöjärjestelmä mahdollistaa paremman suunnitelmallisuuden
- Silakan vientimarkkinat ovat rajalliset, mutta elintarvikevienti Itä-Eurooppaan on kasvanut
- Muikun kysyntä on vakaa. Tarjonta riittäisi myös vientiin, mutta markkinat rajoittuvat kotimaahan.
- Jotkut yritykset ovat lopettaneet luonnonkalan käsittelyn, koska tarjonta on vähentynyt ja sitä on riittävästi vain sesonkeina.
- Kotimaisen ahvenen, kuhan ja siian tarjonta riittämätöntä
- Särkituotteiden tarjonta markkinoille on lisääntynyt
- Suomessa kasvatettavilla eksoottisilla lajeja kuten nelmalla ja monnilla ei uskota olevan riittävästi kysyntää kotimarkkinoita.

Tuonnilla täydennetään tarjontaa

PANEELI

- Turskan vakaa ja monipuolinen tarjonta lisää kulutusta
- Tonnikalan suosio kasvu on pysähtynyt, syynä ehkä eettinen viestintä
- Kuhaa on runsaasti Euroopassa. Virolaista kuhaa tuotu aiempaa enemmän, koska poistui WWF:n punaiselta listalta.
- Nieriä on kiinnostava erikoisuus, mutta myyntimäärät ovat jääneet pieniksi
- Kanadan siian saatavuus on pysynyt hyvänä. Hinta säilynyt huomattavasti kotimaista siikaa edullisempänä.
- Kuluttajatottumukset monipuolistuvat ja muuttuvat nopeasti. Tuoduista kalalajeista voi nousta hetkellisiä hittituotteita.

Sivuvirtojen hyödyntäminen tehostunut

PANEELI

- Lohikalojen sivuvirrat ovat vähentyneet ja lohi- ja kirjolohimassasta on ollut jopa puutetta. Massaa on jouduttu hankkimaan Norjasta einesteollisuuden tarpeeseen.
- Sivuvirtojen potentiaali on tunnistettu ja tutkimusyhteistyö kiinnostaa yrityksiä
- Kirjoloheen mädin laadun suuret vaihtelut vaikeuttavat markkinoita. Mädin laatuluokitus parantaisi tilannetta.
- Raaka-aineen saanti on entistä keskeisempi kilpailutekijä. Vienti-potentiaali jää hyödyntämättä raaka-aineen niukkuuden takia

Säännökset jäljitettävyydestä vaikea toteuttaa

PANEELI

- Kalataloushallinnossa on syytä huomioida Suomen kalatalouden erityispiirteet, etenkin vähäiset kalamäärät.
- Vaatimukseen kaivataan joustavuutta.
- Jäljitettävyyssäännösten valvonta ja käytännöt poikkeavat eri puolilla maata.

Lähteet

FAO

www.fao.org/3/a-i7343e.pdf
www.fao.org/3/a-i5555e.pdf
www.fao.org/3/a-i3818e.pdf
www.fao.org/3/a-l5703E.pdf

Kalajauho

<http://www.indexmundi.com/>
<http://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>

Eurooppa, EU

www.feap.info
www.eumofa.eu

Lohimarkkinat

<http://www.marineharvest.com/investor/industry-handbook/>
www.ssb.no/
www.fiskeridir.no/
www.seafood.no/

Luken tilastotietokannat

<http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/>

Suomen elintarvikemarkkinat

www.ptt.fi/
www.pty.fi/
www.stat.fi/

Venäjän markkinat

https://www.flandersinvestmentandtrade.com/export/sites/trade/files/market_studies/2017-Russia-Fish-sector-Overview.pdf

Lisätieto

Lisätieto kalamarkkinoista antavat:

Tutkija: Jari Setälä, jari.setala@luke.fi, puh: 029 532 7682

Tutkija, Kaija Saarni, kaija.saarni@luke.fi, puh: 029 532 7682